

Uredništvo: sprave Ljubljana, Kopitarjeva 8. Telefon 22-61-23-64. Mesečna naročnina 50 lit. — Cok. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.394 za inzerat, vključno s poštnino. Za oglaševanje in izdajanje in izposojanje: UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

SLOVENE

DECEMBER-1944

28

CETRTEK

Grosse Panzerschlacht nördlich Laroche

Deutsch-italienische Truppen warfen USA-Verbände bei Galliano Erbitterte Kämpfe am Westrand von Budapest — Feindliche Grossangriffe in Kurland erneut zusammengebrochen — Deutsche Kampfgruppen erzwingen Durchbruch die montenegrinischen Berge

Aus dem Führerhauptquartier, 27. Dezember. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Der Grosskampf in Südostbelgien und Mittel-Luxemburg nimmt weiter an Heftigkeit zu. Im Raum nördlich Laroche hat sich gestern eine Panzerschlacht grossen Ausmasses entwickelt. Bei geringen eigenen Verlusten wurden dabei 70 Panzer der 3. und 7. amerikanischen Panzerdivision vernichtet oder erbeutet.

Von Südwesten und Süden her angreifend versuchten die Amerikaner weiter vergeblich ihre um Bastogne eng zusammengedrängten Verbände zu entsetzen. Auch in Mittel-Luxemburg scheiterten neue feindliche Angriffe. Nur im Raum westlich Echter nach konnte der Gegner örtlich Boden gewinnen. Die hohe Zahl von insgesamt 158 feindlichen Panzern, die gestern im Westen abgeschossen oder erbeutet wurden, zeugt von der Härte der Kämpfe und der Überlegenheit unserer Panzerwaffe.

An der lothringisch-elsässischen Nordgrenze drängen unsere Truppen den Feind in mehreren Abschnitten weiter zurück. Nördöstlich Weissenburg wurde das Vorfeld des Westwalles gesäubert und einige Ortschaften befreit.

Deutsche Jagdflieger schossen über dem Westkampfraum in heftigen, den ganzen Tag über fortgesetzten Luftkämpfen 35 feindliche Flugzeuge ab. Mit starken Kräften belegten in der vergangenen Nacht eigne Kampf- und Schlachtflieger den feindlichen Nachschubverkehr mit Bomben.

Das Feuer unserer Fernkampfwaffen auf Lüttich, Antwerpen und London wurde fortgesetzt.

In Mittelitalien durchbrachen deutsche und italienische Truppen bei einem überraschenden Angriff im Raum von Galliano die amerikanischen Stellungen und warfen Verbände der neunten amerikanischen Infanteriedivision mehrer Kilometer nach Süden zurück. Zahlreiche Gefangene, in der Hauptsache Neger, wurden dabei eingebracht. Nördöstlich Faenza lebte die örtliche Kampftätigkeit wieder auf.

Stärkere deutsche Kräfte hatten bis Anfang Dezember im Raum Podgorica nördlich des Skutari-Sees die Westflanke der aus Griechenland zurückmarschierenden eigenen Truppen gesichert. Inzwischen hatten überlegene Bandenkkräfte die Rückmarschstrasse

nach Norden gesperrt. In harten mehreren Wochen anhaltenden Gefechten gelang es der deutschen Kampfgruppe die Banden zu werfen und den Durchbruch durch die montenegrinischen Berge zu erzwingen. Trotz schwierigster Wegeverhältnisse in dem zuerst über-schwemmten und dann vereisten Gebirgs-gelände haben sie jetzt den Anschluss an unsere in Nordmontenegro stehenden Hauptkräfte erkämpft.

In Ungarn wiesen unsere Sicherungen einen Versuch des Feindes, über den Plattensee zu setzen, ab. Die aus dem Raum Stuhlweissenburg vorgetragenen Angriffe der Sowjets scheiterten.

Westlich Budapest gelang es dem Feind trotz tapferer Gegenwehr unserer Truppen seine Einbruchsräume nach Nordwesten und Norden zu erweitern. Am Westrand der Stadt wird erbittert gekämpft. Nördlich des Donauknies sind wechselvolle Kämpfe im Gange.

Im Kampfraum Salgotarjan wird in einzelnen Einbruchsstellen gekämpft. Angriffe der Bolschewisten bei Gross-Steffelsdorf und östlich Kaschau blieben im Abwehrfeuer liegen.

Vor unserer Front in Kurland brachen die feindlichen Grossangriffe erneut zusammen. Unsere tapfer kämpfenden Divisionen, hervorragend unterstützt durch fliegende Verbände und Flakartillerie der Luftwaffe, brachten den angreifenden Sowjets wiederum eine blutige Niederlage bei und vernichteten 111 Panzer. Die Bolschewisten verloren damit seit Beginn der dritten Abwehrschlacht in Kurland insgesamt 334 Panzer.

Am zweiten Weihnachtsfeiertag waren Orte im westdeutschen Raum vor allem am Mittelrhein das Angriffsziel anglo-amerikanischer Terrorbomber und Tiefflieger. Nordamerikanische Verbände warfen ausserdem Bomben auf Oberschlesien. Durch Jäger und Flakartillerie der Luftwaffe verlor der Feind gestern insgesamt 61 Flugzeuge.

Deutsche Unterseeboote versenkten zwei stark gesicherte Dampfer mit zusammen 12.000 BRT und torpedierten einen weiteren. Ferner wurde vor Cherbourg ein 14.000 BRT grosses Fahrgastschiff durch Torpedotreffer so schwer beschädigt, dass mit seinem Untergang zu rechnen ist. Aus Sicherungs- und Unterseebootjagdgruppen sind ausserdem 8 Zerstörer und Geleitzfahrzeuge versenkt worden.

Velika oklepniška bitka severno od Laroche

Nemško-italijanske čete vrgle Amerikance nazaj pri Gallianu — Ogorčeni boji ob zapadnem robu Budimpešte — Sovražni velenapadi v Kurlandiji so se znova zrušili — Nemške bojne skupine so izsilile prehod preko črnogorskih gora

Führerjev glavni stan, 27. dec. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Velika bitka v jugovzhodni Belgiji in srednjem Luxemburgu postaja vedno bolj silovita. Na področju severno od Laroche se je razvila večer oklepniška bitka največjega obsega. Ob majhnih lastnih izgubah smo uničili ali zaplenili v njej 70 oklepnikov 3. in 7. ameriške oklepniške divizije.

Z napadi z jugovzhoda in juga so Amerikanci še nadalje zamaš poskušali azbremeniti svoje okrog Bastogne izsenerne oddelke. Le na zahodno od Laroche se je posrečilo naproti napadom napredovati. Visoko število skupno 158 sovražnih oklepnikov, ki smo ih večer na zahodu uničili ali zaplenili, riča o trdoti bojev in o premoči našega oklepniškega orožja.

Na lotarinški - alzaški severni meji so potisnile naše čete sovražnika na več odsekih nadalje nazaj. Severnovzhodno od Weissenburga smo očistili prednje črte zahodnega branika ter osvobodili nekaj krajev.

Nemški lovski letalci so sestrelili nad zahodnim bojiščem v silovitih, ves dan trajajočih letalskih bojih 35 sovražnih letal. Z močnimi silami so lastni vojni in borbeni letalci v pretekli noči bombardirali sovražni oskrbovalni promet.

Z ognjem našega daljnostrelnega orožja smo nadalje obstreljevali Liège, Anvers in London.

V srednji Italiji so prebile nemške in italijanske čete s presenetljivim napadom na področju Gallianu ameriške postojanke. Oddelke 9. ameriške pehotne divizije so vrgle za več kilometrov proti jugu. Pri tem je padlo v naše roke mnogo ujetnikov, večinoma črncev. Severovzhodno od Faenze so krajevni boji zopet oživel.

Močnejše nemške sile so ščitile do pričetka decembra na področju Podgorice severno od Skaderskega jezera zahodni bok iz Grčije umakajočih se lastnih čet. Medtem so jim mnogo močnejše protivojaške sile zapre pot za umik proti severu. V hudih bojih, ki so trajali več tednov, je uspelo nemški bojni skupini, da je potisnila tolpe nazaj ter si priborila prehod skozi črnogorske gore. Kljub najhujšim potem, v najprej preplavljenem, nato pa zaledenem gorskem ozemlju so se ti

vojaki sedaj priključili našim, v severni Črni gori stojičim glavnim silam.

Na Madžarskem so zavrnile naše zaščitne sovražni poskus prehoda preko Blatnega jezera. S področja pri Szekesfehervaru izvršeni sovjetski napadi so se izjalovili.

Zahodno od Budimpešte je uspelo sovražniku, da je kljub junaki protiborbam proti čet razširil svoja vdorna področja naht severozahodu in severu. Na zahodnem robu mesta se vrše ogorčene borbe. Severno od kolena Donave so v teku boji, ki so polni sprememb.

Na bojnem področju Salgotarjana se vrše boji v posameznih vdornih mestih. Boljševiki napadi pri Rimavski Soboti in vzhodno od Košice so obležali v obrambnem ognju.

Pred našim bojiščem v Kurlandiji so se znova zrušili sovražni velenapadi. Naše junaki se boreče divizije so s sijajno podporo letalskih oddelkov in protiletalskega topništva Sovjetske zveze krvavo porazile. Uničile so 11 oklepnikov. Boljševiki so izgubili s tem od pričetka tretje obrambne bitke v Kurlandiji skupno 334 oklepnikov.

Na dan sv. Štefana so bili cilj anglo-ameriških strahovalnih bombnikov in nizko letečih letalcev kraji na zahodnonemškem področju predvsem ob srednjem Renu. Severnoameriški oddelki so vrgli poleg tega bombe na zgornjo Šlezijo. Lovci in protiletalsko topništvo v sestavi letalstva so sestrelili večer skupno 61 sovražnih letal.

Nemške podmornice so potopile dva močno zavarovana parnika s skupno 12.000 tonami ter torpedirale nekega daljnega. Nadalje so pred Cherbourgom s torpedom tako težko poškodovali neko 14.000 tonsko potniško ladjo, da moramo računati z njeno potopitvijo. Poleg tega so potopile iz zaščitnih skupin in oddelkov protipodmorniških lovcev 8 rušilcev in spremljevalnih vozil.

Madrid. Tednik »El Espanol« razpravlja o težkem položaju Angloamerikancev na nemškem ofenzivnem bojišču ter piše med ostalim: »Važen razlog za to, da je Nemcem tako odlično uspelo presenetiti nasprotnika, je dejstvo, da so se Angloamerikanci v glavnem zanimali za teroriščne napade ter da so zanemarjali nadzorstvo nad čisto vojaškim položajem.«

»Božič — praznik močnih src«

Iz govora ministra dr. Goebbelsa na sveti večer

Berlin. Minister dr. Goebbels je bil v svojem radijskem nagovoru v nedeljo zvečer tolmač misli in občutkov, ki prevajajo nemški narod v šestem vojnem božiču. Minister je med ostalim izjavil:

»Za nami je leto, ki je edinstveno v nemški zgodovini. Še nikdar ni bilo treba našemu narodu pretrpeti tako težke usode toda tudi nikdar ni dokazal narod toliko junštva, kot v tem letu. Marsikateri izmed nas je pač kdaj pomislil, da bo breme pretežko za njegova ramena. To pa je tudi razumljivo. Toda v dobrih časih človek niti ne ve, kakšno breme je sposoben in pripravljen sprejeti v slabih časih. Predvsem nemški narod kaže v tej vojni tako izredno moralno odporno silo, da jo je treba občudovati. Če temu ne bi bilo tako, ne bi bili tam, kjer smo danes. To je podlaga naše bodbe zmage, kajti v tem je prava nadmoč nad številno nadmočjo naših sovražnikov. Koliko skrbi in bridkosti in koliko odpovedi pa vsebuje tolikšno junštvo, mi ni treba še posebej govoriti. Vsak izmed nas ve to iz lastne izkušnje. Med seboj lahko govorimo odkrito. Mi gledamo na vojno realistično in ne skozi očala rožnatih utvar. Kdo pa bi tudi lahko kdaj koli pozabil apokaliptične slike z bojišča ter tudi iz naše trdo preizkušene domovine. Neizbrisno so se nam vtisnile v spomin. In če izražam s tem večjo gotovostjo in globoko vernostjo trdno upanje na bodočo lepšo in svetlejšo bodočnost našega naroda, storim to vsled tega, ker sem trdno prepričan, da bo to upanje v sedanjem in bodočem razvoju vojne izpolnjeno ter da je to najboljša tolažilo, ki nam pomaga vzdržati. V teh trdih vojnih letih smo se naučili spoznavati v izpolnjenih dolžnostih najvišjo srečo življenja. In zato je ta Božič za nas kljub vsem težavam časa praznik naših močnih src, v katerih živi naše prepričanje, da smo izpolnili pred seboj in pred našim narodom od usode postavljene naloge, in celo več. Uspeh ni izostal in tudi v bodoče ne bo mogel izostati.

Dr. Goebbels je posvetil nadaljnje misli sinovom, očetom, materam in otrokom, ki so na bojišču ali v domovini žrtvovali svoje življenje za domovino. »Polje naše vere smo pognojili z žrtvami in odpovedmi, toda rodilo bo obilen sad. Čas je zrel za prenosno sveta.

Sile teme se sicer še z vso silo branijo proti vstajajoči luči stoletja, toda nikdar več je ne bodo mogla ugasniti. Toliko prelite krvi in toliko prelitih solz ne bo ostalo brez blagoslovljenih posledic. Iz porobljenih boletin te vojne bo nastal nov lep svet. Premagal bo napake in grehe našega časa ter odprl našemu narodu in vsemu človeštvu vrata v svetlo bodočnost. To je pa sploh smisel te vojne. Kakor je tudi grozovita v svoji razrušilni mrazici, je vendar le svetovna kriza, ne pa svetovna katastrofa. Krize so obdobja boleznih, ki dovedejo, če ima bolnik še zdravo jedro, do ozdravljenja. Tako bo tudi s to vojno.

Ob tem božičnem večeru, ko se ljudje in narodi vsaj za par ur spomnijo na same sebe, imamo mi Nemci dovolj razloga, da si stavimo pred oči velike zgodovinske naloge, ki nam jih je dala Pre-

vidnost s to vojno. Te naloge segajo daleč preko našega lastnega časa. Mi smo popotniki med dvema svetovoma, od katerega moramo enega premagati ter doseči drugega. Pot do tega drugega sveta pelje preko strmih prepadov in v glavi se nam vrti, če pogledamo v te globine. V preteklih mesecih smo večkrat šli mimo takih nevarnih mest. Toda nismo padli. Varno in trdno smo nadaljevali našo pot, da smo vendar znova stopili na trdo zemljo. Če pogledamo dogodke preteklega leta, moramo kljub vsemu kar nam je prineslo, ugotoviti, da nam je dalo kljub zmešnjavam prehitvejočih se dogodkov vedno zopet varno oporo, katere smo se lahko prišli. Izgubljeni bi bili, če bi se z nami smatrali za izgubljene, kot so to storili nekateri drugi narodi. Ker pa temu ni bilo tako, smo zmagovito prešli preko vseh nevarnosti. To pa z uspehom, da je dosegla naša narodna odprna in napadalna sila ravno v teh dneh zopet takšen obseg, da vzbuja celo v taboru naših sovražnikov občutek najgloblje presenečenja in zavistnega občudovanja. Ali je treba še več dokazov, da dokažemo, da nemški narod ni, kakor to vedno trdijo naši sovražniki, določen za propast, marveč ravno naprotno da mu je usojena velika bodočnost.

Minister Goebbels je to tolmačil vse občutke in skrbi, ki so zvezane s posledicami letalskega strahovanja ter se je spomnil predvsem milijonov hrabrih nemških vojakov na vseh bojiščih. S tem v zvezi je izjavil: »Katero nemško srce zaradi ponosa in vse prevzeto ne bje hitreje, če se sedaj spomnim naših vojakov, ki so že preko enega tedna na zahodu v ofenzivnem zaletu ter ki so s svojim junštvom, s svojo nezlomljeno in z ničemer zlomljivo napadalno silo začudili ves svet. Da koraka v duhu z njimi vse nemški narod, to vedo in to morajo čutili. Pri njihovi zimsko-napadalni bitki jih spremljajo naše najtoplejše želje. Prvi pomembni uspehi na tej poti so bili že doseženi. Ničče ne bo pričakoval, da bom preko uradnih poročil vrhovnega poveljstva vojske objavil kaj pobježnega o sedanjih operacijah na zahodu. Zato bo dan primernejši čas in primernejša prilika.«

V nadaljnjem poteku svojega govora je izjavil dr. Goebbels, da nemški narod v tej slovesni uri svečano obljublja, da bo nadalje stal kot zid pred Führerjem. S tem v zvezi je izjavil: »Kakor sporočim njemu želje naroda, tako povem narodu njegove želje. Njegove misli se bavijo samo z njegovim narodom, ki mu velja vse njegovo delo podnevi in v številnih nočeh brez spanja. Če izjavljajo naši sovražniki v svoji lažni agitaciji, da je naš Führer bolan, potem so to samo pobožne želje. Führer je popolnoma zdrav ter ga kot vedno preveva duhovna in duševna sila. Kar ima povedati svetu, to bo ta od njega še pravočasno izvedel, to izve ta svet v teh dnevih več, kot mu je ljubo. Führer z neomajno vero in ardnostjo gleda na nadaljnji razvoj vojne. Zmaga našega orožja je utemeljena v njegovem neomajnem sklepu, nikdar postati truden in nikdar kolebati, nikdar

se podvreči sovražniku, izrabiti vsako priliko, da prizadenemo sovražniku udarce ter slepo zaupati narodu, ki je v teh divjih in razgibanih časih najboljši in aj-zvestejši tovariš. Nikdar nisem videl Führerja, da bi govoril toliko o načrtih za bodočnost, kot v poslednjih tednih pred našo novo zahodno ofenzivo, ko so naši sovražniki v svojem zaslepljenju zopet ponovili že tolikokrat izjavljene popskus, zabiti klin med njega in njegov narod. Tudi v bodoče jim ne bo ostal dolžan odgovora.

Kriza okrog Churchilla

Leto 1944, ki gre v zaton, je prineslo svetu marsikaj, iz česar lahko sklepamo, da gre sedanja svetovna kriza res proti svojemu višku. To leto nam je potrdilo stari izkušnji rek, da je vsaka vojna korak v negotovost. Nemški sovražni tabor je pred letom drfemil, da ima zaradi svoje gmotne in duševske premoči zmago že v žepu, toda nemški minister dr. Goebbels je lahko na letošnji sveti večer, ko so nemške divizije v močnem napadnem zaletu na zahodu, zaklical po etru vsemu svetu, da bo iz porodnih bolečin te vojne nastal nov lep svet, ki bo premagal napake in grehe našega časa ter odprl nemškemu narodu in vsemu človeštvu vrata v svetlo bodočnost. To je veskakor zelo optimistična izjava, izhajajoča iz neomajne vere v nemško zmago.

Prav nič optimističnih poročil pa ni bilo slišati z onkraj Rokava. Churchill ima stalne težave z reševanjem angleškega imperija in njegovega ugleda ter moči v svetu. Za sam Božič je moral s svojim zunanjim ministrom Edenom od-potovati v Atene, da bi z osebnim navzo-nostjo rešil v Grčiji, kar se še rešiti da. Grčija pa je le en člen v veriigi krize, v katero je zaradi te vojne zabredel angleški imperij. Ta kriza je vojaškega in političnega značaja. Vojna ni hotela ubogati raznih optimističnih napovedi in se končati 15. oktobra ali za letošnji Božič. Churchill je moral pri debati o prestolnem govoru svariti pred skorajšnjim koncem vojne, rekoč »da nihče v resnici ne ve, kdaj bo vojna mimo«. Istočasno je zatrjeval, da zavezniški nikdar niso bili močnejši in tesneje združeni, kakor sedaj. Isto misel je ponovil dan kasneje, t. j. 30. novembra. Kmalu nato, in sicer 8. decembra, je bila v angleški spodnji zbornici debata o Grčiji. Vsebinska takratnega njegovega govora nam je znana. Najznačilnejši v tem govoru je preobrat njegovega stališča do odporniških gibanj v Evropi; izrecno je namreč poudaril, da se pri svojih izjavljanjih ne omejuje samo na Grčijo. Iz »smelih rodoljubov in herojskih borecev« so naenkrat postali »zoboroženi gangsterji, za katere velja zakon drhali, roparske tolpe iz hribov, roparska morilska drhal, tolpe, ki morajo veljati kot dezertirje. V nadaljnji debati je podal tudi naslednje enično izjavo: »Mi smo morali oborožiti vsakogar, ki je lahko ustrelil Kakega Huma. O tem zdaj razpravljamo v sedanjih debati, katere dosedanja potek je meni osebno zelo zabaven. To pa plačujemo tudi z našim denarjem in z našo krvjo...« (Zanimivo: Najprej omenja denar, nato šele kri.) Pri debati o grofu Sforzu je Churchill dejal tudi, da je l. 1928 podpiral Mussolinija, ker je bil njegov režim boljši, kakor pa da bi Italija strmoglavila v kruto boljševiško državljansko vojno. Ko je Churchill kmalu nato govoril o »Rusih«, ga je prekinil laburistični poslanec Megovern z mediklem »boljševiki«. Churchill ga je jezno zavrnil, češ da je to »hudobna pripomba. Vi mi vedno nastavljate pasti pri teh težavnih debatah...« Iz tega se vidi, da ima tudi v lastnem angleškem taboru velike notranjepolitične težave.

Teden dni pozneje, to je 15. decembra, je govoril Churchill v debati o Poljski. Pisane slike o »zabavni grški debati ni bilo več. Kaj se je vendar med tem časom zgodilo, saj debata o Grčiji ni bila prav nič manj mučna. Odgovor je jaseen: v Grčiji nastopajo Sovjeti v ozadju, neoficijno; tam je Churchill lahko gmelj proti tolpam, v vprašanju Poljske pa sta si stala s Stalinom odkrito iz oči v oči in Churchill je moral žrtvovati Poljsko. Svoj korak je skušal opravičiti z izgovorom, da bi zategnilo pritiki do močnih sporov in bojev med velikim delom poljskega prebivalstva in sovjetskimi četami, ko bi te nadalje prodirale skozi Poljsko. Angleški tisk je tolmačil te Churchillove besede tako, da »je hotel Churchill s temi besedami posvariti spodnjo zbornico pred grozečo tretjo veliko vojno«. Na koncu debat o Poljski je Churchill izjavil: »Sedaj lahko ponovimo to, kar smo že večkrat povedali, namreč, da se lahko o vsakem času in ob vsakem pogovju podamo v vsak kraj, kjer bi se lahko sestali z vodstvom naših dveh zaveznikov«. Ta brezpogojna kapitulacija je vzbudila pozornost v Ameriki, kjer so se postavili na stališče, da je sedaj vrsta na Stalinu, naj on potuje in da Roosevelt ne bo šel v Moskvo. Sedaj je postal Churchill tudi za manjše ljudi prostovoljni »potujoči pevec, saj se je podal na vroča atenska tla in se globoko prikloni pred onimi, ki stoje na drugem polu sedanje krvave grške tragedije. Vse to nam je znak, kako veliko krizo doživlja Churchill in z njim Anglija, ki jo številni Angleži upravičeno obkokujejo kot »ubogo staro Anglijo«.

Svetovna kriza, ne svetovna katastrofa

Orožje govori edino jasno in odločilno besedo

Berlin 27. 12. V glavnem se ni politično preko Božiča ničesar posebnega dogodilo. Položaj je ostal isti kot prej. Točno je označil položaj minister dr. Goebbels v svojem božičnem nagovoru, ko je označil čas kot zrel za prelom sveta ter s tem označil smisel te vojne, ki predstavlja le svetovno krizo, ne pa svetovno katastrofo. V tej krizi mora izpolniti nemški narod zgodovinsko nalogo in od rešitve te naloge je odvisna varnost in bodočnost Nemčije ter vsega evropskega življenjskega področja.

Ostali si lahko razbijajo glave s premišljevanjem o njihovem preživetem svetu, toda dejstva, da nastaja nov svet, ne morejo več spremeniti. Nov čas prihaja. V težkih bojih te vojne se napoveduje kot vsako novo življenje, ki se rodi z velikimi bolečinami. Groteskno vpliva v takšnem času, če se trudijo zastareli politični okrog trupa njihovega konjička demokracije ter hočejo ozviti to demokracijo z neokusnimi šalami, kot n. pr. z obrnitvijo Churchillovih besed. Angleški ministrski predsednik je namreč nedavno izjavil, da demokracija ni nobena prostitutka, ki bi jo lahko nagovoril na cesti z brzozretko v roki, kakor je omenil eden njegovih političnih nasprotnikov: »Demokracija pa tudi ni nobena devica, ki bi se pustila v Atenah posiliti od Tom-mya, ki je oborožen z »brzozretko, ki jo je prejel po dogovoru o najemu in posojilu.«

Kakršna koli je že stvar, ali prostitutka ali devica, Churchillova posebna vojna v Grčiji je postala za Anglijo nevarna zadeva, tako kritična, da je moral ministrski predsednik s svojim zunanjim ministrom preko Božiča oditi v Atene, kjer bi naj poskušal s posebnimi razgovori obvladati zamotan položaj. V Grčiji gre Angliji za zelo mnogo in položaj mora biti zelo težak, če so morali izrabiti celo božične dni za rešitev tega problema.

Kakor koli pa bi tudi potekla ta med-igra v Atenah, glavno je in ostane obo-

rožen spor na velikih evropskih bojiščih. Orožje govori edino jasno in edino odločilno besedo. Da pa je nova nemška iniciativa Britancem in Severoamerikancem vedno neprijetnejša, je razvidno iz voj-nih poročil v teh božičnih dneh, v katerih je predvsem omembe vreden učinek nemškega obstreljevanja z daljnostrelnimi izstrelki, ne glede na nemške uspehe, predvsem na zahodnem ofenzivnem področju. Preko teh dogodkov, o katerih so nam znani doslej le obrisi, je še vedno položena koprena molka, če pa bo nekega dne odkrita, se bo letočasno tudi pokazalo, kako bistvena pomena je bilo začasno nemško molčanje.

Po božičnih dneh stopamo sedaj v dni pred Novim letom. Ure kratkega premisleka so mimo, nemški vojak je trdnje prihrdil čelado ter gre fanatično odločen v bodočo boje, pa če bi bili še tako trdi, z neomajno vero v nemško zmago.

Papeževa božična poslanica

Milan. Papež Pij XII. je naslovil večerj preko vatikanske radiododajne postaje božično poslanico vsemu svetu. Ko je izrazil papež svoje globoko razočaranje, da se vrši tudi letos božične vrnje sredi ogromnega in splošnega krvoprelitja, je opozoril na naraščajočo grozovitost vojnega vodstva ter na vedno večje razrušenje, ki se ni ustavilo niti pred božjimi hrami ter je v številnih cerkvah ugasnilo večno luč. V svojih nadaljnjih izjavanjih se je bavil papež z bodočo politično strukturo narodov ter poudaril, da bodo morali imeti v bodoče vsi narodi enake pravice. Ta misel enake upravičenosti ne bo dovoljevala, da bi obstajale po tej vojni države, ki bi jih obravnavali kot »premagane«. Naloga cerkve obstaja v tem, da se zavzame za »od Boga zaželeno svobodo« vseh narodov. Ob zaključku svojega nagovora je podelil papež apostolski blagoslov.

Politika brez hrbtenice

Churchill in Eden sta morala odpotovati v Atene

Berlin, 27. dec. Churchillovo in Edenovo potovanje v Atene, s katerim sta pokazala svojo podvrženost, ni prišlo ne pričakovano. Že vnaprej je bilo jasno, da se bo tradicionalna londonska politika brez hrbtenice globoko priklonila pred ljudmi, katere je ministrski predsednik ozmerjal v svojem govoru 8. dec. kot cestne roparje, gansterje in drhal.

Razlogi za Churchillovo in Edenovo potovanje v Grčijo so izredno resni in težki. Položaj je tam tako kaotičen, da lahko po mnenju teh dveh katastrofalnih politikov samo še njun osebni poseg nudi izglede za kakršno koli vsaj delno zadovoljivo rešitev. Istočasno pa se morata ozirati tudi na svoje notranjopolitične nasprotnike, ki so najostreje kritizirali Churchillovo stališče v grškem vprašanju. Drug razlog za to ponižujočo pot je Churchillov strah pred Moskvijo. Tudi razporeditev v Združenih državah nad »Churchillovo nesrečno roko v Evropi« kot je to te dni zapisal »New York Times« — je nadaljnji razlog za to, da se je podal Churchill na ponižujočo pot v Grčijo ter se vsedel za isto mizo z ljudmi, ki jih je nekoč imenoval gansterje.

Churchill in Eden pač sramotita Anglijo, kolikor jo moreta. Izkazala sta se kot vredna naslednika vojvode Wellingtonskega, ki je nekoč — kot piše W. R. Inge v svoji znameniti knjigi »Anglija« — pokleknil pred španskim generalom ter ga ponižno prosil za pomoč britanskim četam. In Churchill, to pač lahko upravičeno rečemo, ima v takšnem poklekanju že dovolj vaje.

Njegovo obnašanje v Atenah je bilo v vsakem oziru sramotno za njega in Anglijo. Na konferenci se je lahko peljal Churchill samo v oklepniškem vozu. Prej pa so morali izprazniti ceste in na vsakem oglu so varovali britanski oklepniški pot. Najbolj sramotna zadeva pa se je dogodila na konferenci sami. Odposlanci ELAS-a niso prišli kot je bilo dogovorjeno. Tako je moral pričeti z nagovorom v njihovi odsotnosti. Sredi njegovega govora pa so prispeli odposlanci ELAS-a tako da je moral Churchill prekiniti govor — in kar je posebno značilno za globok padec Anglije — znova pričeti svoj govor. ELAS-ovi odposlanci so torej jasno pokazali, kakšno milost so izkazali angleškemu ministrskemu predsedniku, da se sploh hoteli poslušati njegova mnenja. Oni so točno vedeli, kdo da stoji za njimi ter da je tisti mož v Moskvi že od Teherana navajen dajati Downing Streetu svoja navodila.

Anglija je prišla resnično daleč. Zato se lahko zahvali Churchill in Eden, ki sta ravno na tem, da zaigrala poslednjo iskrico starega britanskega ugleda.

Amsterdam. Kakor javlja agencija Reuter, so Churchill, Eden ter ostali britanski in negrski zastopniki po otvornih pogovorih zopet zapustili konferenčno dvorano. Konferenca se nadaljuje ter se je uredno udeležujejo zastopniki ELAS-a.

Zeneva. Na podlagi govorov informacij iz Londona računajo tukaj v navadno dobro poučenih krogih, da je možno, da bosta izrabila Churchill in Eden svoje potovanje v Atene za obisk pri Stalinu. Kot menijo v istih krogih, bi bilo od možnosti rešitve grškega vprašanja odvisno, če bi smatral Stalin tečen razgovor v treh kot primeren. V ženevskih britanskih krogih nasprotujejo takšnim mnenjem ter izjavljajo, da se lahko vrši razgovor v treh samo med Churchillom, Stalinom in Rooseveltom.

Stockholm. Kakor javlja agencija Reuter iz Aten, so odkrili tam v terek zju-

traj, da so hoteli ELAS-ovi pripadniki izvršiti napad z dinamitom na hotel Grand Bretagne, v katerem se nahaja britanski glavni stan ter stanovanje generala Scobla. S tem dinamitom so hoteli pogrniti v zrak zgradbo, v kateri so stanovali tudi člani grške vlade.

Amsterdam, 15. do 20. tisoč mož ELAS-ovih čet je popolnoma poplavilo ono ozemlje v Epiru, ki ga je držalo desno krilo EDES-ovih čet generala Zervasa, poročnik Reuter iz Aten. Po zadnjih poročilih se je Zervas umaknil iz Janine ter poslal svoje čete v mesto Prevezo. EDES-ove čete so imele baje težke izgube. Britanci niso postali Zervasu nikake pomoči. Po Reuterjevih poročilih so očistile sedaj britanske čete skoraj polovico Aten. ELAS-ov odpor na jugu mesta je že skoraj popolnoma prenehal. Uporniki imajo v svojih rokah le še severne mestne predele. Najsilovitejši boji so se vršili včeraj v Pireju, koder se drže ELAS-ove čete krčevito okrog ladihalnic. Med britanskimi četami na severnem delu glavnega boljša in indijskimi četami na zahodnem robu luke obstoja še vedno manjša vrzel.

Opozorilo

Vsi lastniki avtomobilov in vprežnih vozil se opozarjajo, da se smeje kretati ob priliki protiletalskih alarmov samo ona vozila, ki so opremljena s tozadavnim znakom, in sicer:

1. Avtomobili morajo imeti na prednjem vetrobranu nalepljen znak v velikosti 18 x 24 cm. Na znaku mora biti narisana na belem polju črna letalska bomba.

2. Vozovi s konjsko vprego in ostala vozila se morajo opremiti na obeh straneh vozila z označbami iz lesa ali lepenske v velikosti 18 x 24 cm, na katerih je naslikana na belem polju črna letalska bomba.

Predmetni znaki, ki morajo biti opremljeni s službenim siglom »Višjega SS in policijskega vodje«, se morajo predložiti v odobritev protiletalskemu častniku Višjega SS in policijskega vodje, ki ima svoj urad v Mestnem domu na Kerkovem trgu.

Znak bo izdal oddelek za protiletalsko zaščito uprave policije v Ljubljani, kjer bo strankam na razpolago proti povračilu nabavnih stroškov.

Rdeči križ poroča

Zahvala. RK so darovali g. družabniki trdnice Schneider & Verovšek namesto običajnih voščil k božičnim praznikom in Novemu letu znesek 3000 lir; neimenovani dobrotnik pa 5000 lir. Prišrčno hvala!

Operno gledališče

Opera: Petek, 25. decembra, ob 15.30: »Hedra kapica«, Mladinska predstava.

Sobota, 26. decembra, ob 16.30: »Thales. Red Sobota.

Drama:

Četrtek, 25. decembra, ob 16.30: »Poslednji mož, Red Četrtek.

Petek, 25. decembra, ob 18: »Življenje je lep«, Iven. Cene od 40 lir navzdol.

POIZVEDOVANJA

27. decembra od 7.15-8 sem izgrabil črno denarnico s vsebino 340 lir in eliko od trgovine Moskovski po Židovski ulici do Židovske steze 6. Pošten najditelj se naproša, da jo vrne proti nagradi na naslov v denarnici.

Sport

Razpis mednarodnega prvenstva v namiznem tenisu

2SK Hermes razpisuje Prvo mednarodno namizno-teniško prvenstvo Ljubljane pod pokroviteljstvom gosp. v. d. župana Ljubljane Franja Jančigaja v dneh od 30. decembra 1944 do 1. januarja 1945.

Tekmovanje obsega naslednje discipline:

1. Prvenstvo gospodov; nagradi bodo prvi štirje; v odločitvah bodo igrali zadnji štirje igralci po sistemu četrtinskega finala. Prijavna znaša 20 lir.

2. Gospodje kategorija B; nagradi bodo prvi štirje; pravico nastopa imajo oni igralci, ki na dosedanjih Hermeških turnirjih niso zasedli prvih mest, bodisi v prvi ali drugi skupini. Prijavna znaša 10 lir. Kdor se prijavljuje za obe skupini, plača 25 lir.

3. Prvenstvo dam. Nagradi bodo prve štiri dame. Prijavna znaša 20 lir.

4. Prvenstvo gospodov v dvojce; nagrada bosta prva para. Prijavna po paru 30 lir.

5. Prvenstvo gospodov in dam v dvojce; nagrada bosta prva dva para. Prijavna po paru 30 lir.

6. Prvenstvo mladine, pravico nastopa imajo mladeniči, rojeni leta 1926 in kasneje. Nagradi bodo prvi štirje. Prijavna znaša 15 lir.

7. Tekmovanje mladeničev, rojenih leta 1928 in kasneje. Pravico nastopa imajo mladeniči, rojeni 1928, ki na dosedanjih turnirjih niso zasedli prvih mest skupin prvih dveh mest. Nagrada bosta prva dva, v primeru nad 20 prijav prvi štirje. Prijavna znaša 10 lir.

8. Prvenstvo moštev. V prvenstvu moštev nastopi v vsakem moštvu 6 igralcev v igri posameznikov ter trije pari gospodov v dvojce; zmagovalce je ono moštvo, ki doseže najmanj 5 zmag. Vsako moštvo mora prijaviti svoje igralce do petka do 17 po lestvici jakosti, kakor tudi pare za igro v dvojce. Zmagovalno moštvo prejme nagrado. Prijavna za moštvo je 50 lir.

Posebna določila: a) Tekmovanje bo izvedeno v Akademskem domu, Miklošičeva 5, ter prične v soboto, 30. decembra, ob 13 za vse skupine. — b) Prijave je treba oddati nadzornemu organu v dvorani do najkasneje sobote, do 14.30. Naprošajo se pa tekmovalci, da izvrše prijave čimprej, da bo hitreje iz-

vedeno žrebanje in da ne bo zakasnenja s pričetkom tekmovalstva. — c) Igra se z Olimpijskimi žogicami. — d) Vsa tekmovalstva se odigrajo po sistemu »best of three«, razen onih finala gospodov in gospodov v dvojce, v kolikor bo to čas dopuščal. — e) Prireditelj si pridržuje pravico do eventualnih sprememb propozicij. — f) Vsa tekmovalstva je dolžan soditi tekmo, ki mu jih odredi vodja turnirja. — g) Spridlo pletega časa bo vsak igral, ki ne bo pravočasno na mestu, izločen iz nadaljnjega tekmovalstva; tekmovalcem se priporoča točnost; vsako eventualno opravilno zakasnenje je javiti vodji turnirja. — h) Vsa tekmovalstva mora nastopiti v najmanj 2 skupinah. — i) Prijavnino je plačati pred prvim nastopom.

Vodstvo turnirja: predsednik dr. Anton Mauri, vodja turnirja Vladimir Pušenjak, vrhovni sodnik Anton Medved, blagajnik Ivo Andolšek, ter po en zastopnik kluba, ki sodeluje z vsaj najmanj 1 moštvom in 6 obojinitimi igralci.

Upravni odbor 2SK Hermes.

Zahvala

Za številne izraze toplega sočutja ob izgubi naše predrage hčere edinke

MIRE

bivše učiteljice na Jezera

se vsem prav priščno zahvaljujemo. Prav posebno zahvalo pa doživljamo pred g. kaplanom Francu Studenu in študenti Kraljici za duhovno tolažbo v dolgotrajni boleznici, nadalje gospodini Mici Petkovski, kol. upravitelj za požrtvovalno soprotništvo med boleznijo in po smrti ter vsem učiteljskemu zboru za prekrasen vokal. — Nadalje srčna zahvala vsem udeležencem pogreba iz Vrhnike, Jezera in Podpeči in gospodom pevcem za ganljivo petje.

Vrhnika, dne 24. decembra 1944.

Zalužico starši

VINKO in ANTONIJA PREMK

ter ostalo sorodstvo.

Drobne iz Ribniške doline

Loški potok. Po Loškem potoku so začeli komunisti izvajati splošno mobilizacijo vseh moških v starosti od 15 do 50 let. Radi bi napolnili vrzeli med svojimi tako razredčenimi brigadami. To pa se jim to pot ni posrečilo, vsaj v Loškem potoku ne, kajti ljudje so komuniste že dobobra spoznali. Vsi za orožje sposobni moški so se komunističnemu nasilstvu umaknili. Celo štirinajst in petnajstletni fantje prihajajo v Ribnico. Niti sinovi terencev nočejo med razcapane tolpe in prihajajo v Ribnico. — Komunisti v Loškem potoku niso mogli izvesti mobilizacije, ker so se vsi moški umaknili na domobranske postojanke. Zato so komunistične tolpe začele ropati na kmečkih domovih. Mnogim so odpeljali živino in ves preostali živjež.

Velike Lašče. Pred nedavnim se je v Laščah prijavil komunist, doma s Primorskega. Od komunistov je ušel zato, ker ni imel kaj jesti. Rekel je, da se Štajerci zelo slabo občebleni in da komunisti na Štajerskem znova mobilizirajo. — V Velikih Laščah je v zadnjih dneh prišlo toliko moških iz Suhe Krajine, da sta jih polna trg in bližnja okolica. Iz Velikih Lašč so zaradi velikega števila teh beguncem mnoge poslali v varstvo drugih postojank ali pa v Ljubljano.

Prigoricca. V ponedeljek, 18. decembra, so komunisti v Prigoricci raznesli pozive za vstop med komunistične tolpe. Ker se jih niso upali prineesti naravnost v hiše, so jih pustili kar pred vrati. Poziv pred vrati je marsikateri prigoricčan presenetil. Vendar je vsak pozvani storil vse, da ni prišel komunistom v roke.

Dolenja vas. Tudi v Dolenji vasi so komunisti raznesli pozive za vstop v Titove tolpe. Po Prigoricci in Dolenji vasi so komunisti razposlali okrog 50 pozivov. Mobiliziranci so se pozivu umaknili.

Ribnica. 15. decembra je pribežalo v Ribnico okrog 40 pribežnikov iz Suhe Krajine. Pribežujejo, da so komunisti v teh krajih začeli mobilizirati vse moške od 15. do 50. leta. Mobilizacija se vrši v vseh petih rajonih Suhe Krajine. Tukaj so komunisti računali na rekrutacijo 1800 sposobnih ali nesposobnih mož. V četrtek, 14. decembra, so komunisti razdelili pozive, naj se vsi moški drugi dan javijo v Lipiljah, od koder bodo šli na zdrav-

niški pregled. Ker ljudje poznajo komunistično goljufijo, so tudi bolniki pribežali na domobranske postojanke v Ribnico, Velike Lašče in Kočevje. V Ribnici so se mlajši takoj prijavili za vstop med domobranci.

Krivic smrti pokojnega župnika v Loškem potoku Jožeta Pravharja je bivši ribniški advokat Lavrič. Ko je Lavrič župnika vabil na miting, mu je župnik odgovoril, da na take prireditve ne hodi, češ: »Slovenskega ljudstva komunisti nikdar ne boše dobili podse, zato so taki mitingi smešni.« Lavrič je tedaj župniku zagrozil s posledicami. Čez dva dni so komunisti župnika odpeljali in ga po daljšem preganjanju ter mučenju ubili.

13. decembra sta se v Ribnici prijavila

Novo življenje pod domobranskim varstvom

Dolgo so čakali na rešitev izpod komunističnega jarma, končno je rešitev tudi k njim prišla. Majhna vasica v bližini Trebnja je sedaj varna pred komunističnimi ropi; varuje jo močna domobranska posadka. Po poti, ki gre skozi to vasico, ki šteje le deset hiš, so doslej hodile komunistične tolpe, in vodile nove prisilne mobilizirance s Štajerskega na Dolenjsko. Od sedaj je tem komunističnim tolpom tu pot zaprta. Zaprli so jo domobranci, ki obenem varujejo širok pas vasi pred komunističnimi ropi.

Kmetije v okolici te vasi so tudi zaslužile, da jih varujejo domobranci, saj vasica sama in še štiri vasi napolni niso dale nobenega svojega vasačana v komunistične tolpe, sinovi z vseh kmetij so pristopili k domobrancem in se bore za svobodo pred komunističnim nasiljem. Kljub dolgi komunistični strahovladi so bili otroci v teh vaseh vzgojeni tako, kakor je slovenska mati vedno vzgajala svoje otroke. Ti otroci se niso bali celo komunističnim tolovajem v obraz povedati, da komunisti ne bo nikdar zmaga. Komunistični roparji so zaradi takega primera tudi eni družini odgnali iz hleva enega vola.

Jasno je, da so bili ljudje silno veseli domobranske varstva, saj vedo, da je zanje sedaj zopet nastopila svoboda, nastopilo spet pravo življenje. Prej so namreč ljudje hodili po poti in vase zaprti. Nikdo se ni upal na prostem pogovarjati, nihče ni vedel, kje

domobranci dva komunisti. Bila sta tako razcapana, da sta vzbujala pozornost celo domobrancem, ki so že večkrat videli komunistično beradojo od blizu.

Domobranci je prišel v roke profesor Bofon, ki je bil nekaj časa v službi Prevodove zbiralnice v Ribnici. Od tam je pobegnil v hribe.

Pred nekaj dnevi se je v Ribnici zopet začel pouk ljudskošolske mladine. Pouk je bil zaradi terorističnega letalskega napada začasno prekinjen. S poukom so začeli le nekateri razredi, ostali pa bodo z njim začeli po praznikih, ko bo pripravljenih še nekaj učencev. Tudi na mešanski šoli se vrši pouk, in sicer v Brežah.

V Ribnico je doslej pribežalo čez 80 ljudi iz komunističnega ozemlja, ki so ušli komunistični mobilizaciji.

prisluskuje vohunsko uho. Sedaj se ljudem obrazi zopet zasijali.

Tudi gospodarstvo na kmetijah je spet zaživelo. Marsikaj, kar je bilo pred komunisti skrito, je sedaj naprodaj. Domačini so veseli, da morejo sedaj priti do denarja, ker ga do sedaj niso nič imeli.

Tako je, kjer varujejo domobranci slovenske domačije. Kakor živijo po kruti zimi v naravi novo življenje, pomlad, tako zraste novo življenje tudi v vaseh, ki jih slovenski domobranci rešijo pred uničujočimi komunističnimi tolpmi.

Žalostna usoda zapeljanega človeka

St. Vid pri Stični.

Dne 17. decembra je v Ljubljani umorilci umrl šentvitski rojak Alojzij Puš, ki je dolga leta bil občinski sluga velike šentvitske občine. Mož je bil veskozi lepega in mirnega vedenja ter je svojo službo natančno in vestno opravljal. V politiko, ki se za njo ni nikdar brigal, se ni vmešaval. Imel pa je veliko družino, saj je bil oče 10 otrokom. Zaradi velike družine je večkrat zašel v stisko, vendar si je znal vsakokrat pomagati. Poleg svoje službe je dobil še vedno kak postranski zaslužek, tako da se je pošteno preotekel. Ljudje so ga radi imeli in so mu tudi radi pomagali, ker so videli njegovo uslužnost.

Prišel je nesrečni 8. september 1943. Ubogi Alojzij Puš je videl bogato šentvitsko gospodo, kako je norela za OF, slisal je, da je zdaj zadnji čas, prijeti za OF, kdor bo hotel kaj pomeniti. Ni čuda, da je sicer dobri mož tudi stopil po poti, ki mu jo je pokazala gospoda, češ saj živiš je treba. Kar z dvema sinovima je šel v gozd. Ko pa je pošten mož prišel med osvobodilce v gozdovih in videl, kaj ti počno, kako osvobajajo življenja, premoženja njegove znanice, mu je začel postajati hudo. Med drugim mu vsega prežena osvobodilci tudi šentvitskega župana Načeta Peveca, pri katerem je sam 10 let kot občinski sluga služil in ki mu je bil za marsikako uslugo hvaležen. Zdal pa je siromak moral sam pomagati uničevati županovo premoženje. To ni vse drugo, kar je videl ter doživljal, gje je začelo tako grabiti, da se mu je na zadnje omračil um.

Ko bolni siromak ni mogel komunistom več delati tlake in osvobajati znancev in prijateljev, so ga kratkoma napodili domov. Tako je umorilci reve sam prišel iz gozda v St. Vid ter se zglašil domobrancem. Ko je rajni stoltni Meničanin spoznal, kako je z možem, gje je poslal domov njegovi družini, kjer nabi se pozdravil. Toda njegova družina ni imela zdaj niti gospodinj, niti materje. Tako tudi ubogi Alojzij Puš doma ni našel ljubeče žene, ki bi ga bila znala praravnati, zakaj njegova žena je zavrgla vse te lastnosti, ki jih mora imeti slovenska mati in žena: postala je komunistična propagandistka. Upala je namreč da se ji bodo uresničile sanje, da ne btreba nič delati, pa se bo vseeno dobro jedlo in pilo. Ker se torej za bolnega moža doma nihče ni brigal, se mu je bo lezen poslabšala, nakar so ga morali poslati v ljubljansko umobolnico, kjer j zdaj izdihnil.

Iz Gorice

Smrt plemenite slovenske matere. Dn 16. decembra je v Sv. Križu pri Ajdovščini na Vipavskem zatislila svoje ob blaga slovenska mati ga. Antonija Bonroj Kompara. 80 let stara mati ugledna in spoštovana Bonetove hčre. Vzgojila je 9 otrok, izmed katerih jih 8 še živi, med njimi trije sinovi: najstarejši, Mirko, gospodari doma s svojim očedom, sin dlovo pa je uradnik Narodne banke v Ljubljani. Ena izmed peterih hčera je v samostanu sester Notre dame v Trnovem pri Ilirski Bistrici. Blaga mati je bila zavedna slovenska žena ter od srca k toliška, ki je storila mnogo dobrih del za katere levica ni vedela. Kako so jo splošno zaradi njene dobrote vsi čislali, je dokazal njen pogreb dne 18. t. m. — Naj počiva v božjem miru! Spoštovani Bonetovi družini izrekamo svoje globoko sožalje.

Opijenjene trafike. Preteklo soboto je bilo vlomljeno v tri različne trafike v Gorici. Vlomilci so odnesli seboj ogromno množino tobaka in cigarete.

Ako nam pri letalskem napadu ekplozije bomb razbijejo stekla v okenskih okvirih, tedaj bomo morali te okvire zapreti z lepenko, deskami ali steklom, ker bo možnost nabave novega stekla zelo majhna. Pri tem se opozarjaj na lepenke ali desk ne zabijaj okvire na notranji strani, temveč na zunanji strani, kjer ni kljuk, ki bi ovirale tako zadelanje okenskih odprtín. S tem pravilno namestitvijo kartona ali deske bo tudi doseženo, da dež ne bo zamak sob, ker se bo deževnica otekala iz zunanji strani okna.

Gospodarstvo

Nova ureditev mezd v enajstih strokah

Kot smo poročali že dne 22. decembra 1944, je Vrhovni komisar za operacijsko področje Jadransko Primorje izdal za celo vrsto strok novo mezdno ureditev, ki je skoro popolnoma enaka v splošnem delu, nadalje glede nameščenec in delavcev, različna pa je po strokah za plače delavstva.

Nova ureditev mezd je bila dekretirana za naslednje stroke: 1. Industrija predelovanja lesa in lesne obrti. 2. Opekarska industrija. 3. Izdelovanje ribjih, zelenjadnih, sadnih in drugih surovih konzerv. 4. Obrati in samostojni obrtni deli železarske, kovinarske ter elektrotehnične industrije in obrti. 5. Kemična industrija. 6. Industrija moških in ženskih gornjih oblačil ter delovnih oblek ter krojaške obrti. 7. Predilnice svile. 8. Mlini, izdelovanje jedilnega olja itd. 9. Industrija fine keramike. 10. Cementna industrija. 11. Obrati za obdelovanje naravnega kamna.

Prva je bila objavljena v Službenem listu mezdna ureditev za les predelujočo industrijo, sedaj pa objavlja Službeni list dne 23. decembra 1944 mezdno ureditev za opekarsko industrijo. Splošni del te ureditve je v glavnem isti kot pri ostalih strokah, le mezdni del za delavce je drugačen, dočim je za nameščenice isti kot v ostalih strokah.

Mezde v opekarski industriji

Delavstvo je razdeljeno v naslednje skupine po krajevnih razredih (prvi krajevni razred je mesto Ljubljana, drugi razred pa vse ostalo podeželje).

Skupina 1. Delavci, za katerih delo je treba odličnega strokovnega znanja ali sposobnosti kakor tudi posebne izkušnosti, ki jih je po vsaj dvoletni izobrazbi

pridobljeni v stroki smatrati za specializirane strokovne delavce n. pr. izprašani strojniki, mehaniki itd. I. razred 10.40 lir na uro, II. razred 9.50 lir na uro.

Skupina 2. Strokovni delavci in s njimi izenačeni uslužbenci, ki ne izpolnjujejo pogojev iz skupine I, vendar pa dokažejo, da so bili skupaj vsaj 6 mesecev zaposleni pri ustreznem delu n. pr. odvozniki, vlagarji, vozači ilovice itd. I. razred 9.50, II. razred 8 lir.

Skupina 3. Specializirani pomožni delavci, priučeni in drugi uslužbenci, ki jim je poverjeno samostojno delo, a znajo opravljati določene delovne postopke samostojno in imajo gotove spretnosti obratnega značaja, za katerega pa ni potrebna posebna učna doba n. pr. dovorniki, pečarji, delavci pri stiskalnicah, kopači ilovice I. razr. 8.50, II. 7.80 lir.

Skupina 4. Pomožni delavci, ki so kjer koli že zaposleni s preprostimi pomožnimi deli, za katere ni treba posebne izurjenosti tako, da jih je vsak čas mogoče nadomestiti z drugimi neizurčenimi delavci I. razr. 8 lir, II. razr. 7.60.

Skupina 5. Vodilni delavci so delavci, katerim poveri obratovanja po njih vedenju in strokovnih storitvah trajno nadzorovanje in dajanje navodil nekemu številu uslužbencev njihove delovne skupine. Ti prejemaajo približno 10% na osnovno urno mezdno njim podrejenih delavcev.

Skupina 6. Ženske, ki opravljajo skupinam 2, 3, 4 in 5 ustrezno delo, premajajo 70% osnovne urne mezde, določene za tozadevno skupino.

Ostala določila za voznike, kuhinjsko in drugo osebje pa so itak enaka onim za ostale stroke in smo tozadevne mezde že objavili.

Kako bomo letos silvestrovali

Posteno vipavsko ljudstvo se je od-
dahnilo in po dolgih mesecih svobodno
dvignilo skrušene glave. Ko so prihajali
zmagovalci slovenski brambovci, so jih
ljudje navdušeno pozdravljali. Stisnili so
jim roke in jim odprli domove in jih po-
gostili z vsem, kar jim je še ostalo od
strahovlade. Iskreno so se zahvaljevali
narodnim stražarjem: »Prinesli ste nam
najlepše božično darilo.« In čez dva dni
so zapeli božični zvonovi. Težko preizku-
šeni verniki so se zgirnili v božje hramo-
ve in so se tam v topli molitvi zahvalje-
vali nebeskemu detetu za rešitev, za
osvoboditev.

Kot nekdaž apostoli, tako tudi mi danes obupno kličemo k Njemu: »Gospod, glej, potapljam se; da potapljam se vsak dan v večjo bedo, lakoto, skrb, živčno izčrpanost in skoraj že v obup.« In kot je Gospod tedaj ukazal viharju in valovom, da so se pomirili, tako zamore tudi danes veleli viharju vojne in valovom sovraštva, da se pomirijo in da nastane tišina in mir božji na zemlji. Kot so se učenci v strahu za svoje življenje zbrali okrog Gospoda, ki je spal v ladji, ga zbudili in ga prosili pomoči proti viharjem, tako se še mi strinimo okrog Njega, zbudimo Ga. opozorimo Ga na razbesneli vihar, ki vlada okrog nas in na nevarnost, ki nam preti, da utonemo. Že nam On ne priskoči na pomoč.

Ob drugi priliki je zopet rekel: »Dolej niste nič prosili v mojem imenu, prosite in boste prejeli, da bo vaše veselje popolno. Prosite in se vam bo dalo, iščite in boste našli, trkajte in se vam bo odprlo; zakaj vsak, kdor prosi, prejme, kdor išče najde in kdor trka, se mu odpre.« Hotel je izključiti vsak dvom v uspešnost molitve, pa je postal prvi primer: »Ali bi mogel kdo izmed vas dati svojemu sinu kamen, če ga prosí kruha, ali kačo, če ga prosí ribe, ali škorpiona, če ga prosí jajca? Če torej vi, ki ste hudobni, znate dobre darove dajati svojim otrokom, kolikor bolj bo vaš nebeški Oče dajal dobrih darov vsem, ki ga prosijo.« Pa Gospod je šel še dalje in se primerjal krivičnemu sodniku, ki je pomagal vdovi do pravice le, ker ga je neprenehoma hodila nadlegovati, pa zopet človeku, ki zaradi prijateljeve nadležnosti vstane o polnoči in mu da potrebnega kruha.

Tako bomo tudi mi — kot oni sosed, ki je prišel pomoči prijatelja prosit za kruh ter ga toliko časa nadlegoval, da je oni znotraj zaradi sosedove nadležnosti vstal in mu dal zaželenega kruha — letošnjo silvestrovo noč, celo noč tako rekoč nadlegovali Gospoda s svojimi prošnjami, naj nam da kruha miru, da se nas bo gotovo usmilil, že kot sam pravi, iz naše nadležnosti (Lk 11, 5—8). Boga torej prosimo brez dolgovnega modrovanja, brezpogojno, opozorimo ga na njegovo obljubo in ga ne izpustimo, dokler nam naših prošelj ne izpolni. Kar sile delajmo Bogu in ne odnehajmo, dokler nas ne usliši.

Naša molitev bodi, kot učijo cerkveni učeniki Stanovitna, ponižna, kajti ponižne Bog ljubi, a prevzetnim se ustavlja, moliti moramo vdani v božjo voljo, naj nas On usliši, kakor hoče in kadar hoče, ker moramo zaupati, da bo imela naša molitev, če je še tako skromna, velik uspeh pri Bogu, ki bo vse storil za našo častno in večno srečo. Zato ne smemo biti razočarani, ako nismo morda takoj in tako uslišani, kot mi v svoji nestrpnosti želimo, čisto gotovo pa smo uslišani tako, kot je božja vsemogočnost na naše molitve v naš blagor ukrenila. Zato pa moramo moliti z živo vero in trdnim zaupanjem kot je nam to Gospod sam zapovedal rekoč, naj imamo v molitev tako zaupanje, da lahko z njeno močjo gore prestavljamo in je nadaljeval: »Karkoli v molitvi prosite, verujte, da boste prejeli in vse se vam bo zgodilo.« Zavedajmo se tudi vrednosti skupne molitve, kajti Gospod sam je dejal: »Kjer sta dva ali več zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi.«

Zato bomo letošnje silvestrovo noč premolili in sicer doma po družinah. Vsaka družina se bo prijavila ali sama ali po kakih drugi osebi v domačem župnišču, katero vro molitve si je zbrala. Molili bomo od 6 zvečer do 6 zjutraj ne pretrgoma, tako da bo v vsaki fari noč na Novo leto izpolnjena s čiščenjem božjega Srca Jezusovega in brezmadežnega Srca Marijinega.

Najlase se izpolni ura molitve
vsemni tremi deli rožnega venca in li-
nijami Matere božje ali Srca Jezusovega
ali Imena Jezusovega. Drugod bodo mo-
lili samo en del rožnega venca, ostale
dele ure pa izpolnili s čitanjem iz sve-
tega pisma ali drugih nabožnih knjig iz
petjem božičnih in Marijinih pesmi. Po
nekaterih družinah bodo pa rajši molili
uro molitve za božični čas ali za blago-
domovine in mir med narodi.

Seveda bodo imele družine, ki bodo prijavile svoje ure molitve po polnoči veliko večje zasluženje in bo njih prošnja pri Gospodu veliko bolj upoštevana, ker bo njih žrtev večja, kajti gotovo ravnajna stvar vstati ob zvonjenju budilke ob 3 ali 4 jutraj, vso uro premoliti in nato leči nazaj, ali se počasi pripraviti na sv. mašo. Toda ob misli, koliko nesrečnih družin v Evropi mora vsak noč ob zračnih napadih vstati vsako uro in tekati v zaklonišča, celo z majhnimi otroki in stariimi ljudmi in bolniki, da si rešijo golo življenje, bo našim družinam, ki jim je bilo to strašno gorje vedno bolj prihranjeno, brnkata proslovila na žrtev vstajanja tako plemenita, da se je že sedaj mnogo družin priglasilo, da bodo molile vprav ob najtežjih urah o 1 jutraj dalje, in sicer nekatere celo več, ne samo eno uro. Kako bo Gospod vesel teh žrtev, plemenitega darovanja in ponižne prošnje. Kdo si drzne misliti, da jih ne bi uslišal. Kakšen blagoslov bomo s tem izprosil za sebe, za ves naš narod in morda za vso Evropo!

Domobranci edini graditelji lepe bodočnosti

Navada je, da se ob koncu leta še enkrat ozremo na njegov potek ter presojamo njegov pomen in njegovo vrednost za naše življenje. Tudi vsak zrel narod, ki hoče prebresti težave sedanjosti in si ustvariti lepšo prihodnost, si mora od časa do časa dati račun o svojih delih in premisliti, kam ga vodi zgodovinska pot, po kateri koraka.

Življenje naroda ima kajpek vse drugačne razsežnosti od življenja posameznika. Zato se navadno zgodovina narodov ne meri po letih, marveč po desetletjih in celo po stoletjih. Toda so obdobja v zgodovini, ki prinašajo narodom v kratkem času sekularne spremembe, v katerih se odloča njihova usoda za dolgo dobo naprej. Tako obdobje pospešenegega toka zgodovine doživljajo v sedaj vojni evropski narodi. Tudi naš narod je zadnja leta doživel usodne pretresljaje in ta leta bodo šteli zgodovinarji med odločilna leta za naše narodno življenje.

Leto 1944 je četrto leto, ki smo ga preživelih od zloma Jugoslavije. Komunistične skrivne sile so bile že dolgo čred vojno na delu in so snovale revolucijo po naročilu Kominterne in z njeno pomočjo. Leto 1941 jim je prineslo ugodne pogoje za neposredno pripravo revolucije. Večina ljudi se pri nas takrat še ni zavedala komunistične nevarnosti in komunisti so znali brezskrbnost mase dobro izrabiti za razpredaje svojih mrež. Leto 1942 so že vrgli med mase parolo: »borbe proti okupatorju»; začeli so s pokolji vodilnih ljudi protikomunističnega tabora in so izvalili represalije svojiskih oblasti nad desetstiči Slovencev, ki so morali v internacijo. Letega leta so se ustanovile Vaške straže, da ustavišval komunistične revolucije na naši zemlji. V letu 1943, so se Vaške straže razvijale naprej, v kolikor jim je to dopuščala od komunizma infiltrirana savajska vojska. Jeseni tega leta je Italija doživela zlom in pokazala se je očitno dotlej štrno prikrivana zveza med badoglievci in komunisti. Nad slovenskim narodom se je zgrnil višek trpljenja, ki so mu ga pripravili domači izdajalci in badoglievski verolomniki. Toda za trpljenjem je prišel nov vzpon. Komunisti, ki so se že veselili zmage, so razočarani spoznali, da jih je narod zavrgel in se je zaklel, da bo komunizem iztrebil s slovenske zemlje. Leto 1943, nam je po vsem trpljenju vendarle prineslo rešitev: tega leta se je ustanovilo domobranstvo, naša narodna vojska.

O letu 1944 lahko trdimo, da bo ostalo v zgodovini kot leto slovenskega domobranstva. Leta 1941 so vedeli le najbolj čuječi, kaj nam pripravljajo komunisti. Leto 1942, so spoznale komunistične nakane že široke množice in začel se je oborožen odpor proti komunizmu. Leto 1943, omeni višek krize, a tudi zmaga nad njo. Leto 1944, pa je leto polnega razmaha domobranskih sil, leto, ko je slovenski narod vzel z domobranstvom v roke odločitev svoje usode. Odločitev je bila taka kot mora biti vedno: kadar se narod dvigne proti svojim izdajalcem: dala je izraza naši volji do življenja in iz te narodne volje so potekle zmage domobranstva.

Dobro se zavedamo, kaj je domobranstvo našemu narodu. Močne in številne domobranske enote se ne dajo v ničemer primerjati s podvijanimi, kraja v kraj bežečimi tolpmi. Domobranstvo je urejena vojska, komunistične skupine posurovelih izdajalcev slovensstva pod vodstvom šolanih mednarodnih zločincev. Domobranci se bore za najvišje ideale slovenstva, za vero v Boga, za narod, za slovenske domove in družine. Komunisti vse to uničujejo brezprizmernem besu. Komunisti so oskrbnili slovensko zastavo s peterokrakno zvezdo, domobranstvo je to zastavo dvignilo in jo neomadeževano nosi v svojem svetem boju. Domobranstvo zato ni le slučajna tvorba, marveč nekaj, kar izvira iz bistva slovenskega naroda in se bori za bistvene narodne vrednote.

Po dobrem letu, odkar imamo domobranstvo, je populoma očitno, da je domobranstvo v odlični meri izpolnjevalo naloge, ki si jih je postavilo. Branilo je nešteve vase pred rdečo revolucijo. Samo to. Preganjali je komunistične tope povsod, kjer je nanje naložilo. Ne le da so jih preganjali, z velikim uspehom so jih domobranci uničevali in so jih sledili tudi tja, kjer so se komunisti počutili najbolj varne. Domobranstvo ob koncu leta 1944. obvlada Ljubljansko krajino in spontan narodni odpor proti komunizmu sega preko njenih meja, kmalu mor sega slovenski narod.

Leto 1944. bo prešlo v slovensko zgodovino kot leto, v katerem se je naš narod kljub prizadevanju komunistov, da bi ga zapeljali, zavedel svojih dolžnosti do sebe, ko je ustvaril slovensko domobranstvo in je v njem strnil vse svoje zdrave sile. To je bilo leto, ko je naša ruševina in krvavimi plameni vstala in prevladala blesteča zarja rešitve in lepše prihodnosti, ki nam jo bo izvojevalo domobranstvo.

Novo življenje je vzbrstelo v Voklem, kjer so gorenjski domobranci v njem postavili svojo postojanko. Domobranska postojanka je postala živa straža nad to gorenjsko vasjo, ki si je komunistični rojariji in morilci nič več ne upajo vzeti. Ob vzhodu gorenjskih gorskih prelazov s številnimi hišicami posejana vas je odločila, da za vedno zavrne od sebe uničevalce narodnih svetinj — brezbožne komuniste.

Prvi nosilci te odločne volje boja proti komunizmu pa so dobrombranci postojanke v Voklem. Ti dobrombranci pa so ne samo na straži; v neprestanih političnih zasledujejo po bližnjih gozdovih politikajočega se sovražnika, ki hoče gojenjskemu kmetu izropati vse, kar si je s trudom pridelal. Poleg tega čisto vojaki tega dela pa vrše dobrombranci še drugo prav tako važno. In prav s tem delom so pokazali ti branilci gorenjskih kmetij, kakšno čist je cilj njihovega boja proti komunizmu — da ohranijo narodu to, kar si je narod v preteklosti s trudom zgradil

Eno najlepših del vokelskih domobrancev je gotovo popraviljanje od komunistov porušenega prosvetnega doma. Sedaj so ga domobranci že skoro popravili, da se bo v njem kmalu lahko pričela šola, ki jo gorenjski otroci tako težko pričakujejo. Preden so vaščani Vokla vzhignili pest proti komunizmu, so jim tri zlotčini povzročili tako veliko škodo, da je vaščani nikoli ne bodo mogli pozabiti.

gli pozabiti: minirali so najlepšo zgradbo v vasi — novi prosvetni dom.

Kako radi so imeli vaščani ta prosvetni dom, nam pove zgodovina tega doma. Dom je bil posvečen zadnjo nedeljo v avgustu tik pred izbruhom druge svetovne vojne 1939. Bil je res pravo ljudsko delo. Brez vsakih podpor javno-pravnih ustanov si ga je kmečko-delavsko ljudstvo zgradilo. Malo časa, komaj pol leta so delali s pripravami vred, pa je bil že postavljen in izročen svojemu namenu. Bil je to eden najlepših prosvetnih domov. Ljudje so se zavedali, kaj jim bo ta dom postal — žarišče njihove duhovne in srčne kulture. Zato so darovali veliko in res vsi. Tisti, ki niso mogli dati denarja, so dali pšenico, ki jo je potem gradbeni odbor prodal. Fantje in dekleta

so ves prosti čas porabili, da so brezplačno pomagali pri zidanju stavbe in pri dovažanju materiala. Dogajalo se je, da so delavke po celodnevnem, že itak napornem delu hodile v gramozno jamo sejati pesek. V divjanju komunistične revolucije po Gorenjskem pa so brezvestni zločinci ta dom uničili. Lahko si mislimo kako hvaležni so bili vaščani domobrancom, ko so pričeli porušeni dom popravljati, da bo zopet lahko postal središče vaškega življenja.

Izšle so knjige:

Krik slovenske zemlje
Cena 15 lir

Zakaj nisem komunist?
Cena 8 lir

Jasen odgovor
Cena 44 lir

Dobe se po knjigarnah

V duhu Šentianževega dne

Tisti dan po sv. Stefanu kristjani obhajamo praznik sv. Janeza Evangelista. Ta praznik je nekdanje čase v kmečkem življenju bil važen mejnik: tega dne so kmečki posli menjavali svoje službe. Ponokod je ta navada sicer še ostala, toda duh nekdanjega Sentjanževega dne je menda še povsod docela izginił, in sicer ga ne poznajo menda več niti gospodariji niti posli.

Nekdaj je kmečki posel imel svojeto veliko veljavo, ki se je je tudi zavedal. Kmečki hlapec je bil prav tako spoštovan in tehtina desna gospodarjeva roka, kakor je dekla bila sekrena pomočnica svoji gospodinji. Pastir je sicer pri hiši najmanj pomenil, je bil pa prav tako potreben in pod varstvom hišnega gospodarja in gospodinje. Vsi posli skupaj z domačimi otroki, z gospodarjem in gospodinjo pa so se imenovali »naša družina«. In res med njimi ni bilo razlike: kar je eden jedel, je jedel tudi drugi. Če je eden bil za zimo dobro obut, je bil tudi drugi. Včasih je bilo celo tako, da je velički hlapec bil prav za prav gospodarjev zapuni svetovalec, kakor je velika dekla bila gospodinji najbližja zaupnica.

Hilapec je v slovanskih jezikih od nekdaj pomenil prav za prav mladega moža, ki s svojo mladostjo gospodarju pomaga gospodariči. Prav tako je beseda »dekle« bilo spoštevano ime mlajšega dekleta, ki je njena naloga pomagati starejši gospodinj. V severnih slovanskih jezikih pomeni hilapec še dandanes mladčena. Pri nas se je ta prvotni namen izgubil ter nam je namesto besede hilapec ostala tuja beseda »fant«.

Pomen teh dveh besedi »hlapec« in »dekla« v slovenskem jeziku je tedaj od vsega začetka lep in pomemben, kakor je bila lep in pomembna naloga, ki etimološko hlapec in dekla v kmečkem gospodarstvu opravljala. Napačni razvoj našega kmečkega življenja v zadnjih stoletih pa nam je lepi pomen hlapca in dekla docela spridril iz teh dveh naših pravil nekaj, kar je v mislih in ustih sprva le bolj mestnih ljudi bilo nekaj manj vrednega. Tako je pod vplivom mestnega mišljenja beseda hlapec dobila pomen nekakšnega sluga in služavka, le s to razliko, da je mestni sluga bil lepo opravljen, hlapec pa je bil dober in za konjaki hlev. Počas je to mestno naziranje prehajalo tudi na podeželje, »čemer je hlapčeva veljavnost prenehala, z njo vred pa je ginilo tudi nekdanje iskreno razmerje med gospodarjem in hlapci. Prišlo je nazadnje celo takšno

daleč, da se je skoraj vsakdo sramoval
biti še za hlapca ter si je na moč pri-
zadeval, da bi postal kaj drugega: začel
se je beg mladih kmečkih ljudi v mesta.

Splošna sila po materialnem uživanju je kakor kuga najprej prevzela množice tistih, ki so nekdanj v sebi žutili veliko čast biti v dobri kmečki hiši za hlapce ali za dekle. Vabilo jih je mesto s svojimi navideznimi milici in užitki ter tistimi neomejena svoboda, ki so začeli o njej sanjati, da je bodo deležni, medtem ko jim kmečki dom te svobode ni dajal, marveč jih je vedno opominjal na dolžnost do Boga in gospodarja. Ta bolezen je na zadnje pograbila celo kmečke sinove same, da so se tudi ti začeli otresati nadzorstva svojih kmečkih domov ter tudi same siliti v mesta, kjer bi bili bolj svobodni. V tej krizi smo preživljali na kmetih zadnja desetletja pred sedanjo vojeko. Tudi čase smo pri nas imeli dosti velikih kmetov, na katerih sta s kakim pastirjem gospodarila sama stari oče in stara mati, njihovi otroci pa so domu obrnili hrbtni ter se šli v tovarno ponujati za delavce. Rodna zemlja je klicala po mladih rokah, pa jih ni bilo. Mladi rod je raje šel v tujo službo trosil svoje sile, samo da je bil deležen večje svobode.

Tako so začele ginevati slovenske ev-
bodne kmetije, da se je lahko množil
proletariat, ki je na eni strani za ur-
plačo robotal judovskemu tovarniškem
kapitalu kje v kakš kranjski tovarni, na
drugi strani pa je ta proletariat postajal
vedno mehkejši črdoje v rokah marks-
ističnih agitatorjev, ki so načrtno pripra-
ljali vse to, kar naša zemlja danes di-
živila.

Na Sentjanžev dan so nekaj dni prej poslali, če so si prebrali službo, z b. žično pošto obdarovani in prijazno b. eedo pospremljeni, odhajali od knež. hiše, kamor je istega dne prihajal c. drugod naslednik Povedati pa je treb. da se dobri poslali od dobrih knežkih h. niso radi poslavljali. Kar je te ljudi d. žalo pri hišah, da so dolga leta zveš. služili in mnogokrat tam tudi umirali. to je bila nekakšna in zvestota.

Dandane tako glasno naglašamo pravice, ki jih mora biti deležen vsakdo del. Vtishši se te pravice bile nekaj samob sebi umevnega: vsek je dobil toliko, za kolikor sta se z gospodarjem pogodila. Če sta se potem dobro razumela je bilo vedno še kaj več. Prav tako nihče ni govoril o dolžnostih, ki jih kdo sprejel nase, ko se je udinjal kje hlepa. Tudi dolžnosti so bile jasne dandane.

ločene in čast ter poštenost sta velevali, da je hlapec svoje dolžnosti do kono izvrševal. Dandanes pa bi bilo treba pr o dolžnostih govoriti, ker svet tako nera eliši, kaj je njegova dolžnost, zato pa t likanj bolj šegečejo njegova užesa besed ki govore o pravicah.

Nekdanje čase je hlapcev vestno opravljal svojo dolžnost ter se tako brigal za gospodarstvo, kakor bi bilo njegovo. Vedel je namreč, da je pri hiši član družine, ki mora za njem blagor vse storiti, ki more in zna. Če bi bil kdaj iz malomarnosti zanemarjal svojo dolžnost in bi hlapci gospodar zaradi tega škodo trpel, je hlapci peč to občutil za greh, kar je tudi razlog bil. Danes kaj takega nikomur na misel ne pride, da bi imel kakšne občutke, če je delal tjavendan ali pa večji del časa preležal in prelenaril, namesto da bi to delal: glavno je, da se človek ne trudi preveč, da pa vseno potegne svojo plačo. Pa teh misli dandanes niso le morebiti kakšni hlapci, tudi velik del delavstva okužen po tej materialistični miselnosti. Lahko celo rečemo: velik del našega šolnega uradništva ni nič boljši! Vsi naj bi se šli učiti vestnosti in poštenega dela k nekdanjim hlapcem, ki so imeli za svojo čast ni ugled visoko razvil človeka.

Ko prav v teh časih tolikanj govorimo o novih razmerah, ki naj se iz razvalin sedanosti razvijejo v prihodnje, se moramo zavedati, da boljših razmer ne bomo dokler ne bodo ljudje boljši. Jasnoma namreč, da slabe razmere ustvarjajo slabi ljudje. dobre razmere pa dobri ljudje.

Naj bi naš prihodnji človek v svojem delu bil spet tako pošten in vesten, kakor je do svojega kmečkega gospodarja bil pošten in vosten nekdanji njegov hlapci. In prihodnji delodajalec naj bi bil s svojimi delavci in hlapci spet tako tovariški dober, kakor je bil nekdanji kmečki gospodar s svojimi posli — s svojo družino. Zato pa je treba vsi materialistično in vladno odstraniti iz človeških src, da naše medsebojno razmerje v prihodnosti spet v duhu Sentjančevega dne, ko so posli ki bihi prihajali in odhajali od nas, v znamenju božjane misli in božjega milosrčja, postane.

FRIDERIK VILJEM FABER
**Duhovna rast kršćanskega
človeka**
Z. dopolnilno: Krščanski svetniki in svetni
mistični teologi in učitelji duhovnega življenja
Napisal FRANC TERSEGLAV.
621 strani. Eleganten vezan iz 220.—
LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

FRIDERIK VILJEM FABER
**Duhovna rast krščanskega
človeka**

Z dopolnilom: Krščanski svetniki in svetnice,
mistični teologi in učitelji duhovnega življenja.
Napisal FRANC TERSEGLAV.
621 strani. Elegantly vezana lir 220.—.
LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Božični prazniki v četrtem vojnem letu

Božični prazniki so bili letos v IV. vojnem letu prav zimskoprijetni, zmerno mrzli in sončni, da že kmalu ljudje ne pomnijo takšnih. Ko so se razteple jutranje megle, je sonce zgodaj pozlatilo domove in kupole ljubljanskih cerkev, po katerih so se razlegale božične pesmi in se je verno ljudstvo zbiralo v velikem številu k vsem božičnim pobožnostim in mašam.

Nedelja pred svetim dnevom je bila po stari trgovski navadi zlata nedelja. Ljubljanski trgovci so letos opustili tradicijo in so imeli svoje lokale zaprte. Tu in tam je bila kaka prodajalna dopoldne odprta, drugače pa je trgovsko poslovno delo počivalo, kajti ljubljanski občani, gospodinjice in družinski očetje so nakupili vse za božične praznike potrebne stvari, darila in razne priboljške že v soboto. Nedeljo so že ljudje zato bolj porabili za splošen počitek in odmor.

Po mnogih domovih, v mnogih zavodih so bile na sveti večer postavljene jaslice in bila prižgana božična drevesca. Darila so bila skromna v znamenju vojne. Najbolj so se obdarovali razveselili kakšne dobre knjige. In letos je bilo izredno veliko povpraševanje po nekaterih dobrih knjigah in izvirih delih naših slovenskih avtorjev. Zelo dobro so šli v prodaj tudi razni novejši in starejši mladinski spisi. Naša knjiga je bila za praznike dobro vpoštevana. Nekateri knjige pa sploh niso našli izginile z knjižnega trga, kakor da bi se jih lotili črnoborzi-janci.

Velike so bile skrbi naših gospodinjic za praznike. Morale so praktično in zadovoljivo rešiti marsikako pereče vprašanje dobre kuhinje. Na splošno so ta vprašanja še kaj dobro rešile. Praktične gospodinjice, ki so vedno iznajdljive, so si znale pomagati, da so iz enotne krušne moke znale pripraviti na mizo polbole potico. Kako so to napravile, jih vprašajte! Dejstvo je, da so mnoge gospodi-

nje spekle iz skoraj črne krušne moke imenito in dobro potico. Znale so namreč moko na drobnem, svilenem situ tako presejati, da so dobile iz krušne moke primerno količino bele za božično potico.

V nedeljo ob štirih popoldne so bile po vseh ljubljanskih cerkvah, kakor je bil to odredil škofijski ordinarijat, polnočne z jutranjicami. V stolni cerkvi je slovesno polnočno opravilo imel škof dr. Gregorij Rožman, po drugih cerkvah župniki ob asistenci duhovščine. Letos je bil izreden obisk po vseh cerkvah. Verniki so prihajali trumoma k popoldanskim polnočnicam. Na Božič so se prav zgodaj opravila vsa cerkvena opravila. Prav tako je bilo tudi na praznik sv. Štefana.

V Štepanji vasi so letos praznovali svojega cerkvenega varuha in zaščitnika sv. Štefana v skromnejšem okviru kot druga leta. Niso pa lastniki konj, tako kmetje, kakor meščani, opustili stare navade, da so s svojimi konji poromali v Štepanjo vas in se udeležili darovanja, ko so poklanjali v dar lesene konjčke. Stara je ta navada med Štepanci, pa udomačena je še po drugih krajih, tako v Nevljah pri Kamniku in v Stari vasi pri St. Jerneju na Dolenjskem, kjer pride na ta dan celo svetoštevansko konjsko procesijo. Sempeterski župnik g. Košmerlj je jutraj opravil prvo sveto mašo, druge pa oo. kapucini. Lastniki konj so letos prišli k darovanju že v prav lepem številu.

V sredo je bil nato dan sv. Janeza Evangelista, ko po nekaterih krajih blagoslove vino. To vino imenujejo »šentjanžovo vino« in ga točijo ob posebnih slovesnih prilikah.

Kronika v mestu za praznike ni zaznamovala prav izrednih dogodkov. Na zunanji je vladal mir. Javljena sta bila v mestu dva manjša požara, ko so se vnela drva, ki so jih dali ljudje sušiti. Vzhodni del okolice je doživel težje ure.

Božič varovancev ljubljanske mestne občine

Veliko je bilo letos v Ljubljani rojakov, ki so morali praznovati svete božične praznike daleč od svojih družin. Grenko je takšno praznovanje največje- ga družinskega praznika in le največja ljubezen rojakov more to bol nekoliko olajšati. Zato so bile tudi letos v Ljubljani številne božičnice, ki so beguncem in številnim ljubljanskim sirotam brez staršev vsaj malo potešile hrepenenje po uživanju družinske sreče. Letošnje božičnice v Ljubljani so priredili razni Begunski odbori, pa tudi ljubljanska občina je letos pripravila štiri božičnice za one ljubljanske sirote, ki so po zavetiščih.

Prva božičnica je bila na Sveti večer ob pol štirih v Prehodnem deškem domu v Marjanšču. 30 sirot, ki jih to zavetišče preživlja, se je z veseljem pripravljalo na božične darove. Majhna otroška dvorana je bila lepo okrašena, ko jih je v nedeljo popoldne obiskal za opravljanje županiških poslov pooblaščen generalni tajnik g. Franc Jančigaj. V začetku božične prireditve so otroci zapeli nekaj božičnih pesmi, priredili nato na majhnem odru otroško igrice, nakar so bili vsi otroci obdarovani z božičnimi darili. Nekaj otrok je dobilo tudi čevlje. Za vse te darove se je gosp. tajniku zahvalil fantek. Po končani prireditvi je otrokom za božične praznike spregovoril nekaj besed tudi gospod generalni tajnik, ki je s svojim božičnim govorom lepo uveličal mlade nagajence v skrivnostno božičnih praznikov.

Po tej tri četrti ure trajajoči božičnici se je g. generalni tajnik odpeljal v Mestno zavetišče za onemogle. Tam so ga vsi oskrbovalci čakali v veliki jedilnici, po-

zdravil pa ga je ravnatelj dr. Kotnik. Gosp. generalni tajnik je vsem oskrbovancem voščil vesele božične praznike, nakar so vsi zbrani dobili božične priboljške in čaj. Gosp. generalni tajnik pa je vsem onim, ki zaradi onemoglosti niso mogli priti k skupni prireditvi, v spremstvu mestnega fizika g. dr. Rusa razdelil po sobah božična darila. Tako je Mestna občina pripravila tudi svojim v delu že onemoglim meščanom prijetno veselje za božič.

Istočasno je ljubljanska občina priredila božičnico na drugem koncu Ljubljane v Mestni stanovanjski koloniji za Bežigradom. V imenu občine je majhne otroke obdaroval višji svetnik dr. Kodre. Tudi tu so otroci priredili obiskovalcu vesel sprejem s pesmicami.

Ob petih pa je mestna občina priredila četrto božičnico za sirote v deškem zavetišču Antona Jerine. Te božičnice se je v imenu občine udeležil načelnik mestnega socialno političnega oddelka svetnik Leopold Vider. Živahnji otroci — 25 po številu — so za božičnico priredili veselo igrice in zapeli pred obdarovanjem nekaj pesmi. Gospod svetnik je nato obdaroval vsakega otroka z dvema paketoma. Božičnica je trajala skoraj eno uro.

Tako je mestna občina poskrbela za božično veselje svojih varovancev, medtem ko je Odbor za begunce organiziral božičnico za vse od komunistov pregnane rojake. Belokranjski in notranjski rojaki v Ljubljani pa so za svoje begunce priredili še posebno božično prireditev. Tudi te prireditve so vse potekle v najlepšem božičnem razpoloženju.

Angloameriški letalci nad ljubljansko okolico

Za božične praznike so Ljubljano in okolico večkrat vznemirjali poleti angloameriških letal, zlasti so se letala zanimala na praznik sv. Štefana za ljubljansko okolico, kjer so zaradi nastopov letal trpele zlasti kmečke domačije. Tako je bila vržena bomba na kmečko hišo. K sreči bomba ni eksplodirala in ni napravila tako posebne škode. Neka druga bomba je bila vržena na hlev. Istočasno je bomba napravila škodo v zalogi sena. Poklicni gasilci iz Ljubljane in gasilska četa vevških papirnic so hitro opravili vsa potrebna reševalna in druga dela.

Na praznik popoldne so letala vrgla več bomb, ki so povzročile večje eksplozije. Puh eksplozij je na mnogih kmečkih domovih napravil znatno škodo. Ker se pritisk eksplozij širi po dokaj svojih zakonih, so tudi v mestu sem in tja opazili, da je počila tu in tam kaka šipa. V okolici pa so na kmečkih domovih marsikje popokale šipe, drugod so bila vržena vrata iz tečajev, iz nekaterih streh pa je pomelelo opeko. Znatno škodo so imeli kmečki domovi. K sreči ni bilo človeških žrtev.

KULTURNI OBZORNIK

Slovenska drama iz francoske revolucije

Za božič je izšla v knjižni obliki v samozaložbi drama dramatika Ivana Mraka »Marat«, katere nosilec je glavni terorist francoske revolucije. S tem nam je Mrak zopet dal priliko, da govorimo o njem.

Ivan Mrak predstavlja izredno problematično postavbo v novejši slovenski književnosti, saj se že dvajset let skuša uveljaviti v slovenski javnosti na razne načine, bodisi s svojo dramsko delavnostjo kot pisatelj in kot igralec z lastno igralsko družino, s katero je nastopal v klasičnih igranih celih v moških in ženskih vlogah po zgledu starih antičnih komedij. Mrak si je dal nalogo, uspeti kot dramatik ter je napisal, izdal in odroslo prikazal doslej že več iger, ki so vse komponirane na velike individualne postavbe tujega in našega umetniškega življenja. Tako je dramsko prikazal problematiko Karle Bulovčeve, Jakopiča, Groharja, svojo lastno v Sinu starega Rimljana, ter Čajkovskega, dočim je Ifigenijo igral po tuji novoklasiistični prireditvi. Ze iz teh motivov je videti, da ga zanimajo enkratni pojavi, velike osebnosti, katerih usode tolmači po svoje, ter le redkokdaj seže iz centralne osebe v življenje okrog njih. Med vsemi zgoraj omenjenimi dramami je imela — kolikor sem jih videl — največ uspeha »Stari Rimljan«, ki

je pokazala ustvarjalni talent pisatelja, še bolj pa njegovo igralsko moč, ki je marsikatero notranjo napako zakrila. Mraka bi imenovali ekspressionističnega eksperimentatorja, egocentričnega individualista, več ali manj čudakaškega romantika, ki ne ustvarja iz realizma, temveč — naslonjen na antično gledališče — vedno piše s koturno. Zato ob realistični kritiki in realističnem gledališču ni mogel uspeti, kljub lastnim režijam in igranju. Preveč je bila vsaka njegova centralna oseba zgrajena iz besed, premalo iz konkretnosti in okolja in obdajajočih jo oseb; vsaka njegova drama je bila več ali manj dramatiziran — monolog, ki ni mogel dramsko napeti sicer resnično dramskih momentov v sebi.

V zadnjem času je Mrak napisal dve novi tragediji: Rdeči Logan in Marat. Rdeči Logan mi je znan, saj sem odlomek priobčil v Zimskem zborniku 1944, ter mi pomeni napredek v tem, da je ob glavno osebo nanizal sociološko problematiko okolja iz indijanskega življenja, s katero je za- jel mnogo problematike našega časa. Ze iz vsega tega se vidi, da je Mrak romantik, ki iz sodobne konkretnosti beži v eksotičnost. Toda tudi ni ustvarjalec v tem, da bi to eksotičnost obdal s flaubertskim zgodovinskim realizmom, temveč ostaja samo pri ideji, ki jo odene v blede deklamacije. Toda — je že iz osebnega kulta odprl pot v zmedo časa in razmer, kar ga je pri-

Ne zaupajte čustvom! Čustva so kot konj v galopu, ki vas lahko prevrne v jarek. (O'Connell)

Koledar:

Četrtek, 28. grudna: Nedolžni otroci; Teofil, devica in mučenica; Kastor, muč. Petek, 29. grudna: Tomaž Kantrber, škof in mučenec; David, kralj; Trofim, škof. Lunina sprememba: Ščip ob 15.38. Herschel napoveduje lepo in prijetno vreme.

Operno gledališče:

Drama:

Poslednji mešč. Red Četrtek. Ob 16.30.

Kino Matica:

Koncerti ob 16 in 18.

Kino Union:

Tobi na ljubo ob 16 in 18.

Kino Sloga:

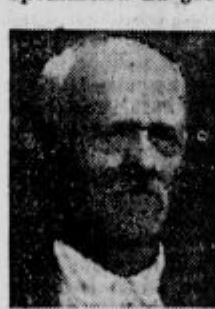
Mlada srca ob 16 in 18.

Lekarniška služba:

Nočno službo imajo lekarnarji: dr. Kmet, Ciril Metodova cesta 43; mr. Trukocny ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

»Umrli je mož«

Spominčica na grob št. Mihaela Kavka.

V St. Pavlu pri Domžalah je dne 25. decembra 1944 jutraj umrl Mihael Kavka, starost domžalske občine in najstarejša oseba daleč naokrog. Osv. Mihael letos je dopolnil 94 let. Zapustil je tri sinove, med njimi bivšega predsednika Obrtne zbornice in veleuglednega ljubljanskega stavbenika Karola Kavka in tri hčere. Med vnuki je domobranski nadporočnik Mihael Kavka, uradnik Vojne zavarovalnice Karol Kavka, absolvirani gimnazijec Mihael Urbančič in Ivan Kavka, ki je padel junške smrti za domovino. Blagopokojnik je bil vse življenje globoko veren in navdušen narodnjak. Voditelj Slovencev dr. Janez Krek ga je posebno upošteval, prav tako tudi dr. Anton Korosec. Veliko let je bil zastopnik Vojne zavarovalnice v domžalski okolici in vnet razširjevalec »Slovenca« in »Domoljuba«. Z vsem navdušenjem se je udeleževal dela za kulturni in gospodarski procvit slovenskega naroda. V tem duhu je vzgojil tudi svojo rodbino. Pa so mu bili zato tudi sinovi in hčere in vsi vnuki in vnukinje priručno hvaležni. Čudovito lepa je bila ljubezen, s katero je vsa ta rodbina vsedkar gledala na svojega dobrega in skrbnega očeta. Blaga zakonska družica ga je že pred 41 leti zapustila in odšla k Bogu po plačilo. Navzlic visoki starosti je bil prav do zadnjega jasnega razuma, dobrega spomina in izrednega zanimanja za vse javno življenje. Vse njegovo dolgo življenje je bilo popolnoma posvečeno Bogu, rodbini, narodu! O njem res velja beseda pesnikova: »Umrli je mož! Takih mož-vzornikov daj Bog našemu tako težko preizkušnemu narodu! Preostali naše najgloblje sožalje!

Uprava Državnih gledališč sporoča, da bodo vse štiri predstave, ki so bile od 22. t. m. dalje onemogočene zaradi alarmov, ponovljene, in občinstvu, ki je imelo k tem predstavam vsotoplice, nadoknadene. Tako na pr. bo mladinska predstava »Rdeča kapica«, ki je bila na sporedu 22. t. m. ob 14. igrana v petek, 29. t. m. ob 15.30. Predstava »Zlivenje lepo«, ki bi se imela vršiti na Božič, 25. decembra ob 14, bo v petek, 29. t. m. ob 18. mladinska opereta »Princeska in zmaje«, napovedana za Štefanovo ob 14, bo odigrana na Novo leto ob 15.30. »Poslednji mož« ob 26. t. m. ob 17 pa bo nadoknadeno na Novo leto ob 18. Vstopnice na občinstvo hranite in se jih pri prvi svedeni predstavah poslužite, more pa jih svedeti tudi blagajni vrtniti, a to najkasneje 1 dan pred predstavo. Oni, ki so za katero koli nezavednih predstav imeli vstopnice za dilaško ali galerijsko stolišče, naj se javijo pri blagajni.

Poziv

Vsi možje letnikov 1914 do 1926, ki so dodeljeni v Slovensko domobranstvo, pa jim je bil nastop službe odložen do 1. januarja 1945, se morajo brezpogojno javiti zaradi nastopa službe v sprejemnem oddelku Slov. domobranstva, Kmaljeva ul. 2, dne 2. januarja 1945 ob 8. S seboj naj prinesejo: 2 slike, jedilni pribor, pribor za čiščenje, toplo obleko in po možnosti odejo, poročeni tudi družinsko polo.

Slovensko domobranstvo.

Obvestila Prevoda

Posebno opozorilo vsem trgovcem, zadrugam, pekarnam, gostinskim obratom in mlekararnam

Opozarjamo vse zgoraj navedene obrate, da oddajo prijavo vsega racioniranega blaga, ki ga imajo na zalogi 31. decembra popoldne. Izpolnjene obrazce je poslati na Prevod, Gosposka 12-I., soba 11, med uradnimi urami, in sicer do 3. januarja.

Vsi zgoraj navedeni obrati se ponovno opozarjajo, da se točno drže predpisane roka, ker jim bo v nasprotnem primeru ustavljena dobava racioniranega blaga.

Bolniška živilska nakazila

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevilih upravičeni dobiti posebne dodatke racioniranih živil, bo bolniški odtok mestnega preiskovalnega urada delil bolniška nakazila za mesec december vsako popoldne od 8-11.45 samo v pritličju Turjske palače v Križankah, Gosposka 15, po naslednjem razporedu:

Od 2-9. januarja bolnikom, ki imajo pravico tudi za mesec, tako da pridejo na vrsto v turek, 2. od A-E, v sredo, 3. F-J, v četrtek, 4. K in L, v petek, 5. M-P, v ponedeljek, 6. R in S, v torek, 7. T-Z.

Od 10-19. januarja drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v sredo, 10. A-C, v četrtek, 11. D-G, v petek, 12. H-J, v soboto, 13. K in L, v ponedeljek, 15. M-O, v torek, 16. P in R, v sredo, 17. S-T, v četrtek, 18. U do Z.

Od 20-27. januarja bo bolniški odtok delil nakazila za sladkor za dojenčke in bolnike, toda le na podlagi predloženih zdravniških spričeval, tako da pridejo na vrsto v petek, 19. A-C, v soboto, 20. D-H, v ponedeljek, 22. I-K, v torek, 23. L-N, v sredo, 24. O in P, v četrtek, 25. R in S, v petek, 26. S-U, v soboto, 27. V-Z.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobiti posebne dodatke za stroškovne osebe, naj pošljejo po nakazila od 2. do 10. januarja.

Bolniki, ki dobivajo bolniške dodatke, naj prinese s seboj živilsko nakaznico za mesec december. Bolniških nakazil brez predložitve živilskih nakazil ne bo izdaljalo.

Zdravniška spričevala za pridobitev bolniškega nakazila je treba mestnemu fizikatu predložiti od 2-20. v mesecu.

Upravičenci, ki po predloženem zdravniškem spričevalu dobe prvo bolniško nakazilo, naj se z njim zglase pri Prevodu v sobi 12 v II. nadstropju na Novem trgu 4 zaradi potrditve trgovca.

Bolniški odtok opozarja, da bo bolniška nakazila delil strogo po tem razporedu. Zamudnikom, ki bi prišli izven tega razporeda, urad ne bo izdaljalo bolniških nakazil. Če upravičenci ne bi prišli na vrsto zaradi neprilika, morajo predložiti uradno dovoljenje, naj pridejo v urad naslednji dan od 8-12.

Znova opozarjamo vse one upravičence, ki imajo na bolniškem nakazilu označeno diagnozo s številko 8 in 9, naj prinese v urad živilsko nakaznico za november s neodreznimi odrezki za 100 gr maslo, a vsi oni upravičenci, ki imajo diagnozo označeno s številko 13, pa živilsko nakaznico s odrezkom za sladkor in s odrezki za 1000 do 3000 gr kruha.

Važno za trafikante

Trafikanti naj vrnejo glave oktobrskih tobačnih nakazil v soboto 30. decembra 1944 v popoldanskih urah, istočasno pa naj dvignejo tiskovine za nov vpisniški odjemalcev.

Natančna navodila glede vpisovanja vpisnika pa bodo pojasnjena v okrožnici, ki izide za gotovo do sobote 30. t. m.

Združenje trafikantov.

Drobne novice

Žene in matere

Naša mesečna molitvena ura bo v četrtek, 28. decembra ob štirih popoldne v stolnici pri Mariji Pomagaj. Molile bomo iz knjižnice »Ure čeženja«. Za svetlo božični čas. Zahvalile se bomo Bogu, da nam je dal Odrčenika, ki se je za nas rodil kot otrok, da bomo mogli mi postati otroci božji. Zahvalile se bomo za vse božje varstvo in božjo dobroto v preteklem letu in prosile, da novorojeni knez miru prinese svoj mir v naša srca, v naše družine, našemu narodu in vsemu svetu.

Ob prvi obletnici smrti inž. Toneta Tepeša, dolgoletnega predsednika Slovenske dijaške zveze in voditelja mladine, bo v petek, 29. decembra, ob 7 av. maša v stolnici pri oltarju sv. Rešnjega Telesa. Znanci in prijatelji pokoznika vljudno vabljeni. Počastimo spomin ene izmed prvih žrtev komunizma na Gorenjskem.

Učite se strojeplaja! Novi tečaj pričenja 3., 4., 5. in 7. januarja. — Praktično znanje, koristno vsakomur sedaj in v bodoče. Učne ure dogovorno po želji. — Informacije dnevno, prospekti: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobrankska 15.

Sveže zelje in repo prodaja Skupina trgovcev a sadjem Pogačarjev trg (Semenišče).

Predstojništvo interne klinike se zahva. Ijuje g. šef-primarjara v p. dr. Jenku Ivanu za poklonjenih 500 lir.

Radio aparate, gramofone ali posamezne dele kupuje po najvišji dnevni ceni A. Kovčič, Prešernova 44.

Formicol pastile za desinfekcijo ust in grla dobite v lekarnah.

Pisalne in računske stroje ter boljša cenilna peresa kupuje po najvišji dnevni ceni A. Kovčič, Prešernova 44.

PISALNE STROJE
RAČUNSKE STROJE
RADIO APARATE
NALIVNA PERESA
REGISTER BLAGAJNE
GRAMOFONE itd.

hitro, strokovno in solidno popravlja specialna preizčna delavnica EVEREST SERVICE, Prešernova 44, tel. 26.36.

Veterinarska ambulanta društva »Mali gospodar« na Gallusovem nabrežju 33 posluje od sedaj naprej samo ob ponedeljkih, sredo in petkih od 15 do 16 popoldne.

NOVI GROBOVI

† Julija Košir. V Ljubljani je za vedno zatisnila oči gospodična Julija Košir. Pogreb bo v petek ob pol devetih popoldne iz kapele sv. Jakoba na Zalah. † Jurij Šumer. V visoki starosti 86 let je v Ljubljani izdihnil višji sodni svetnik v pokopu gospod Jurij Šumer. Blagoga očeta in dedka so pospremili njegovi dragi na zadnji poti na Stefanovo.

† Ana Maier. Na sveti večer je odšla v večnost 80letna vdova po šolskem svetniku gospa Ana Maier. Blago rajnice so pokopali na Stefanovo. Sveta maša zadušnica bo v križevniški cerkvi 15. januarja ob sedmih.

† Janček Lajmiš. Med angelčke se je preselil mali Janček Lajmiš. Pokopali ga bodo v petek ob osmih jutraj iz kapele sv. Ahaca na Zalah.

Naj rajni počivajo v miru, vsem njihovim dragim naše iskreno sožalje.

OSEBNE NOVICE

Poroka. Na praznik sv. Stefana sta se poročila v cerkvi sv. Družine v Mostah g. Golf Franc, domobranec iz Velikega Gabra, in gđ. Zaviha Anica iz Ljubljane. Novorojenčema obilo sreče in blagoslova!

Poroka. Na praznik sv. Stefana sta se poročila v cerkvi sv. Družine v Mostah g. Pokave Janez, polic. stražnik, in gđ. Pertinjak Ivanka, magistratna uradnica. Za priči sta bila: Kolar Stanislav, žel. uradnik, in prof. Urankar. Mlademu paru želimo na njuni življenjski poti mnogo sreče in blagoslova!

Poroka. Poročila sta se v sredo, dne 21. decembra, v cerkvi sv. Frančiška v Šiški g. inž. Jože Unk, žel. uradnik, in gđ. Cvetka Hladnik, uradnica. Za priči sta bila ženinar g. Miha Unk, žel. uradnik, nevesti pa g. Lojze Vidmar, žel. uradnik. Novorojenčema obilo sreče in blagoslova na novi poti.

Robespierreje, ki da še zadnjega »zmerneža« D'Artoisa aretirati.

Vrednost te drame ni v notranji tragediji Marata, ki je postavljen v naslov, temveč v posameznih prizorih, ki so močno prikazani v podobi starih romantičnih iger, kjer skuša v jeziku podajati šekspirski naturalizem ulice, pa pada mnogokrat v banalnost. Jezik je sploh poglavje zase (anakoluti, banalnosti, hrvatizmi, nepravilna slovensčina, pomanjkanje pomožnih glagolov itd.) ni ne knjižni jezik ne žargon. Priznam, da sem dramo z zanimanjem prebral, dasi sem pogrešal širše zasnovane tragedije, katere ogrodi in okvir sta tu dobro podana. S tem, da je Mrak segel v okolje, vidim zrelost Mraka kot dramatika: tragiko velikega individualista iz prejšnjih dram je postavil s tem v trdo življenje ter ob njem razvil tudi nekaj drugih oseb, ki so bile doslej pri njem vedno medle. Sicer tudi tu še Danton, Robespierre in drugi ne živijo polno življenje, temveč so samo nakazani. Ko bi Mrak stranske osebe bolj razvil in jim dal več dejavnosti, ne samo izgovoriti nekaj pripomb, bi iz te zasnovala lahko nastala močna slovenska drama iz revolucijskih dni, ki so tako strašno podobni našim. Kljub temu pa imam to zadnjo Mrakovo dramo za njegovo najboljšo ter je prav, da je v sedanjih časih izšla. Stane 50 lir. — td

Varčujte z elektriko

Zaplenjena imovina

Z odlokom pokrajinske uprave je zaplenjena vsa premoženja in nepremičnina imovina naslednjih upornikov:

Kveder Pavi, gospodinja, nazadnje stanujoča v Ljubljani, Reber 5; Satterja Vladimirja, akademika, nazadnje stanujoča v Ljubljani, Sv. Petra cesta 68; Petjak Alenke, dijakinje, nazadnje stanujoča v Ljubljani, Staničeva 37; Morava Dušana, visokošolca, nazadnje stanujoča v Ljubljani, Parmova ul. 22; Nemeš Franca, šoferja, nazadnje stanujoča v Ljubljani, Medvedova 7 in Kabanja Milana, dijaka, nazadnje stanujoča v Ljubljani, Lavričeva 15.

Zahvala

Vsem, ki ste z menoj sočustvovali ob nenadni smrti mojega ljubega soproga in očeta, gospoda

Alojzija Meserka

vsem, ki ste poklonili cvetje in vsem, ki ste darovali v dobrodelne namene ter vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti, izrekam svojo prisrčno zahvalo.

Ljubljana, 27. decembra 1944.

VERA MESERKO.

Zahvala

Vsem, ki ste mi ob prebitki izgubi mojega predobrega očeta, gospoda

Oblak Martina

stali ob strani ter z menoj sočustvovali, vsem, ki ste rujnega v času njegove teške bolezni obiskovali ter ga v tako obilnem številu spremili na njegovi zadnji poti ter vsem, ki ste z darovi v dobrodelne namene posredovali njegov spomin, moja najiskrenejša zahvala.

Posebno svojo najiskrenejšo zahvalo pa izrekam Predsedstvu in Ravnateljstvu Kmetijske posojilnice ljubljanske okolice v Ljubljani za vso v času pokojnikove bolezni in smrti izkazano mu velikodušnost.

Sv. maša zadušnica se bo darovala dne 3. januarja 1945 ob 8 zjutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja v Ljubljani.

Ljubljana, 27. decembra 1944.

Zalujoci sin

TINE OBLAK.

V neizmerni žalosti sporočamo tužno vest, da je dne 24. t. m. v 86. letu starosti preminul naš ljubljani soproga, dobri oče in ded, gospod

Šumer Jurij

višji sodni svetnik v pok.

Draga pokojnika smo položili k večnemu počitku na Štefanovo dne 26. decembra 1944 k sv. Križu.

Prosimo tihega sožalja.

Ljubljana, 27. decembra 1944.

Olga, soproga; Sanda, hčerka; Ing. Živko, sin; Ivana, snaha; Alenka in Maja, vnukinji; rodbina Strunjak in ostalo sorodstvo.

Križanka št. 48

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	10							
11	12	13					14	
15		16	17			18		
19			20			21		
22		23	24	25		26		
27	28		29	30			31	
32	33	34					35	
36		37	38			39		
40			41			42		
43								

Vodoravno: 1. tiskomer (tjuka), 10. kraj na Primorskem, 11. oblika pomožnega glagola, 13. jamec, 14. začetni priimka in imena slov. pesnika, 15. moško ime, 17. diaka, 18. švicarski kanton, 19. posoda za zaseko, 21. stevnik, 22. igralna karta (množi), 21. del cerkve, 26. grška boginja, 28. država v severni Ameriki, 32. nemški predlog, 34. veliko, 35. veznik, 36. kalica, 38. del obraza, 39. del tedna, 40. državni zaklad, 42. moderno orožje, 43. naslov Tolstojevskega romana.

Navpično: 1. del stavka, 2. skrajšan veznik, 3. zločin, 4. star grški denar, 5. naslov nove Mrakove drame, 6. grško božanstvo, 7. poleg, 8. italijanski veznik, 9. kraj iz Jelenove povesti »Ovčar Marko«, 12. pristanišče ob Črnem morju, 14. otok v Egejskem morju, 16. jadranski otok, 18. del telesa, 20. vrh v Julijskih Alpah, 21. kemični znak za erbij, 23. vrsta zemlje, 25. šega, 26. semkaj (srbrh), 27. krsta, 29. finski pristanišče, 30. arabsko moško ime, 31. žensko krilo (množi), 33. planet, 35. čok, 37. del eve ta, 39. nasproti od noči, 41. egiptansko božanstvo, 42. tebe.

Rešitev križanke št. 47:

Vodoravno: 1. Turkestan, 9. imam, 11. tara, 12. rok, 13. ave, 15. kol, 16. ar, 17. Anapo, 19. no, 20. nit, 22. Ali, 23. log, 25. Arad, 27. Riga, 29. Amerika, 32. anal, 33. Saba, 34. Ren, 35. Abo, 37. nem, 38. I. C. (Ivan Cankar), 39. ovira, 41. ne, 42. Apenini.

Navpično: 1. Tirana, 2. umor, 3. rak, 4. km, 5. st, 6. tak, 7. Aron, 8. naloga, 10. Avala, 13. Ana, 14. epi, 17. ataman, 18. olikan, 21. Iranec, 24. ogaben, 26. del, 27. ris, 28. barij, 30. rubin, 31. kamen, 35. ave, 36. ori, 39. op, 40. An.

Zapustil nas je naš ljubljani sinček

Janček

V njegov poslednji domok ga bomo sprejeli v petek, 29. dec, ob 8 zj. z Zal, kapelo sv. Ahaca k sv. Križu. Ljubljana, dne 27. decembra 1944.

Globoko žaluječi: Lajmš Terezija in Ivan, starši; Marija in Janika, sestriči ter ostalo sorodstvo.

Umrla nam je na sveti večer naša vedno le za druge se žrtvovala, nad vse ljubljena, nepozabna mama, sestra, babica, prababica, teta, svakinja in tašča, gospa

Ana Maier

vdova po školskem svetniku

v 80. letu starosti, po krajši, mučni bolezni, preminila je točeno v sv. vero. Pokopani smo jo na Štefanovo. Vsem, ki ste čustvovali ob teh težkih dneh z nami, iskreno hvala! Sv. maša zadušnica se bo brala v Križevniški cerkvi dne 15. januarja 1945 ob 7. uri.

Ljubljana, dne 27. decembra 1944.

Zaluječi rodbine: Ravnharjeva, inž. Perotova in dr. Bretničeva.

MALI OGLASI

Službe

POSTREZNIK k 1 in pol leta staremu otroku sprejemam za ves dan. Vprašati od pol 1 do pol 8 Hradečkova 7.

PREVAJALCA večnega slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi iščemo. Prijave sprejemamo dnevno med uradnimi urami v pisarni, Bleiweisova c. 13/III.

Zenska

vajena gospodinja, dobi službo gospodinjice pri nekaj članski družini na defeti, lahko je tudi z otrokoma. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11321.

Sobe

OPREMIJENO SOBO ali prazno iscem. — Pisarne pisane na upravo »Slov.« pod »Prazna soba«. 11391.

SPALNICO z uporabo kuhinje — isče miren poročec par. — Po možnosti blizu Dunajske ceste. Ponudbe poslati na upravo »Slov.« pod »Kranje 11341.

Prodajo

MOŠKI ČEVLI rjav št. 42 in ženski semš čevli št. 36 na prodaj. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11392.

POSTELJO in otomano, vse čisto in dobro ohranjeno, prodam, Sv. Petra cesta 43, vrata 4.

MOSKO SUKNJO črno, za srednje postavno prodam. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11322.

BLAGO (kočevsko) več kosov za moško obleko, kostim in plašče zelo poceni naprodaj. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11319.

ZIMSKA SUKNJA dobro ohranjena ugodno naprodaj. Poizve se dopoldne od 9-10. Finžgar-Plave, Zabjek št. 11.

Kupimo

RJUHE, KAPNE razno vrste perila — zimsko in letno, brisače, zastore, teke, periziske, piroteke, bošanske in linolej preproge, teke, razna moška, ženska in otroška oblačila kupi vazo ko količino in plača dobro Hinko Privšek, Ljubljana, Gradniška 7, naspr. dram. gledališča.

PIANINO v dobrem stanju takoj kupim. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Pianino« 11324.

Knjige

LEPOSLOVJE slovensko in tuje ter ostale izvirne knjige in prevode kupuje Janez Dolžan, knjižničar — Stritarjeva ulica.

Šiv. stroji

ŠIVNI STROJ rabljen, zamenjam. — Pred škofo 19. Julka.

Polzvedbe

NEKAJ DENARJA je bilo najdenega. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11321.

USEL JE v soboto zelon papagajek. Govori veliko in pove tudi svoj naslov: Jurček Berlau, Gosposka 6. Pošten najditelj se iskreno prosi, da ga vrže proti nagradi.

ZGUBILA SEM 25. decembra srebrna zapetnico med 3. in 6. uro zvočer v bližini Nbočilnika. Najditelj naj jo odda v upr. »Slov.« proti nagradi.

PRSTAN je bil najden na Rimski cesti. Dobi se v Ljudski knjižnici.

1 KLJUČKI so bili v soboto 23. dec. izgubljeni od Drame do Gajeva ulice — Kdor jih je našel se vrniti, naprosi, naj jih odda proti nagradi v upr. »Slovenec«.

KRZEN OVATNIK sivkast dihar, sem zgubila. Poštenega najditelja naprosim, naj istega vrne proti dobri nagradi. Usnjarska 2 (Sv. Petra 66).

PROPUSTNICO na ime Marolt Jožefa sem izgubila v soboto 23. t. m. od šmartinskega bloka do Frnškanske ulice. Najditelj naj jo odda na šmartinskem bloku proti nagradi.

ROKAVICO desno, temnoplovo z belimi šivi sem izgubila na prazniku 26. dec. pop. med alarmom od Sv. Petra c. čez tromostovje, Vodnikov trg do Magistralnega zaklonišča. Najditelj se prav lepo naprosi, da jo vrne v Gladališko ulico št. 13 pri hišniku.

Kolesa

KOLESA — VOZILA Motoska, damska, otroška, tričklje za otroke, otroške globoke in športne vozčke kupi in plača dobro: Hinko Privšek, Gradniška 7, nasproti dramskega gledališča.

Živali

ZREBETA (koblice) od sedem mesecev do poltrga leto staro, kupim. V račun dam popolnoma novo žensko kolo. Zrebe naj se opiše kakšno je in kakšna bi bila cena. Ponudbe na upravo »Slovenec« pod »Dobro konje 11311.

Radio

NOV RADIO najnovejši model, 5 cevn, zelo poceni naprodaj. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 11318.

Stroji

STRUŽNICO 260x300 mm z Norton in trojni vreteni, z vdelanim motorjem, teža okoli 800 kg, skoro novo, takoj prodaja: Tiersch, Ljubljana, Rimska št. 13, telefon 87-55.

70

Občudoval sem misijonarjevo domišljijo. Ta odgovor je vzbudil med nami vprašanje, ali je v vojni dovoljeno posluževati se skrivnih sredstev za nenadno in nepredvideno uničenje, proti kateremu se sovražnik ne more ubraniti.

»Satanška sredstva« je izjavil oče Simon.

»Nepočetna sredstva« jih je imenoval stari krmar, ki se je ponašal, da je izhajal iz družine španskih bidalgov ter da je v mladih letih bil caballero. Bil je spreten sabljač ter j ekot zabodel nekoga in je zato moral zbežati na morje, ker se mu je zdelo bolj varno ukvarjati se s krmilom kot z viteškim mečem. Po njegovem mnenju je vojna bila nekaj pomnožen dvoboja in kakor je v dvoboju moralo biti orodje obeh boričev enako, tako bi se tudi v vojni nihče ne smel posluževati takih sredstev, o kakršnih je govoril oče Simon.

Razpravljanje je trajalo precej časa in bi se bržkone še zavleklo, če bi ga genovski misijonar ne prekinil z odločno izjavo:

»Najbolje bi bilo vojno prepovedati!«

Tej izjavi smo se vsi zasmejali — celo razburjeni oče Simon — in vsi smo mu živahno pleskali.

Veliki zid.

Med takimi razgovori smo dospeli do kitajskega zidu. Ta zid je nekaj orjaškega, a po mojem mnenju popolnoma nepotreben. S pravo kitajsko naivnostjo so zgradili obzidje, ki meri menda 1000 angleških milj, da bi branili Kitajsko pred tartarskimi vpadi. Ti pa lahko prodrejo v deželo kder koli hočejo, ne da bi jim bilo treba plezati preko zidu. Tudi narodi so otrci preden postanejo močje.

Tukaj smo se ločili od dobrih misijonarjev, ki so se vrnili v Peking k svojemu svetemu delu. Ko sem poljubil očeta Simona, sem bil ves ginjen in sem mu dejal: »Upam, da se vaše sanje ne bodo uresničile.« Ko pa sem poljubil njegovega tovariša, sem pristavil: »Bog daj, da bi se uresničila vaša želja in bi prišel čas, ko bi ne bilo več vojske. Bog daj, da bi ta čas prišel kmalu!«

Dolgi sprevid naših kamel in konjev je krenil skozi vrata orjaškega obzidja.

Ko smo prišli skozi globoka vrata, ki so se zdela bolj kakor rov, smo dospeli v deželo neprestanega strahu. Pričale so nam to redke vasi, vse utrjene, kakršnih nisem videl nikjer na Kitajskem. Strašilo so bili še vedno Tartari. Pravim strašilo in tako moram namesto bojazni reči strah, ker sem pozneje spoznal, da Tartari niso

Dolga povorka kamel in konjev je krenila skozi vrata orjaškega zidu

bili tisti, ki se jih je bilo treba najbolj bati, pač pa horde neurejenih potepuhov, ki so s pretno izrabljali boječnost prebivalcev. Poveljniki karavane so dali potrebna navodila. Strenjeni, s puško v roki, smo previdno nadaljevali pot in pazili, da ne vademmo v zasledo ali da nas ne doleti kako drugo neprijetno presenečenje.

Prve tri dni potovanja se ni pripetilo nič posebnega. Četrty dan smo počivali. Da bi nam hitreje minil čas, smo prosili poveljnika za dovoljenje, da bi šli na lov na divje koze. Ko smo zasledovali čredo te divjadi, ki je bežala kot veter smo v daljavi zagledali koze z dvema glavama, namreč Tartare na konjih. Bilo jih je okrog štirideset. Poklicali smo svoje ljudi in obstali. Zaslišali smo hripav glas roga.

Zaslišali smo hripav glas roga

Brez dvoma je bil to poziv. Kaj storiti? Če bi se skušali vrniti h karavani, nas bodo zasledovali in morda dohiteli. Po nasvetu nekega škota smo se odločili, da je bolje napasti, kakor biti napadeni. Kdor napada je navadno na boljsem, posebno če gre za sovražnika, ki je navajen, da vse beži pred njim. Razvrstili smo se in zdirjali proti Tartarom. Ko smo bili dovolj blizu, smo vsi hkrati ustrelili in obstali. Nesrametneži niso pomislili, da puščice ne letijo tako daleč kot naše kroglice, zato so jih izstrelili proti nam. Seveda so padle na tla daleč pred nami. Mi smo medtem podali svoje puške službenikom, da jih znova nabijejo, in vzeli nove. Zdirjali smo zopet nekoliko naprej in vsi hkrati ustrelili. Uspeli je bil čudovit. Sovražniki niso utegnili več naravnati puščic, ampak so z vso naglico obrnili konje in se spustili v divji beg. Mi pa smo zdirjali za njimi in streljali s samokresi, da bi jih še bolj preplašili. Med zasledovanjem smo zagledali v daljavi še dve tolpi, ki pa se nama nista približali. (Dalje.)

A. M. BAŠIČ:

NEDOLŽNA SEM!

21

Bruna se je polastil nevoljen nemir. Zdajci pa se je pojavil na vrhu stopnic grof. Prvi pogled mu je padel na Bruna. Oče in sin sta se veselo zasmejala, Jakob se je pa tako prestrašil, da so mu klecala kolena: Kje je njegov lepi, mladi gospod? Sedaj prihaja izmučen stariček z redkimi sivimi lasmi in belo brado. Taki so možje ob petdesetem letu v Ameriki? Saj je še on, Jakob, bolji...

Ko je Jakob videl, da eta se oče in sin objela, je verjel, da je to res njegov nekdanji gospodar.

»Kako si izvedel, da grem v Evropo?« »Pozneje ti povem, dragi oče. Sedaj se moraš odpocititi.«

»Kako je z mamo? Si jo menda videl?«

»Oče, pozneje ti povem vse.«

»Je zdrava?«

»Hvala Bogu, čaka nas.«

»Kako pa veš to?«

Lavra je še vedno od strani opazovala tujega moža in Bruna. Srce jej je neznanosko bilo. Sedaj se je pa Jakob obrnil in se poklonil grofu:

»O, to je pa Jakob! Pozdravljen... Iz Dubrovnika? Pa menda ne kar vsi skupaj? Kako je Marija?«

»Gospod grof, novica o vašem prihodu je gospo grofico ozdravila. Čaka vas nestrno in pravi, da je vse lepo in dobro.«

Sedaj Lavra ni mogla več vzdržati. Ko je ne bil bil Bruno poklical, bi bila sama prikočila:

»Dovoli, oče, predstavljam ti svojo milo dušico,« pripravlja Bruno očeta na svidenje s hčerko.

»Kdo pa je ta gospodična?« pravi grof in zvedavo pogleda deklet.

Bruno je iskal besed, grof je pa po črtah lica in izrazu obraza, ki je bil čisto materin, že spoznal svojo hčer. In našla sta se oče in hči. Najbolj vidljivo je občutil srečo evidenca razbite rodbine zvesti Jakob, ki si je s pestjo otiral debele solze.

Dan po evidenju so se naši znanci ukrcali na »Panonijo«, ki je vzela smer proti jugu. Takrat je grofica Marija že morala imeti z Reke brojavko, da sta

prišla mož in sin. Na to je morala čakati blizu dvajset let!

Na ladji je Bruno očetu vse razložil, kako je prišel v Dubrovnik, in kaj vse se je tam dogajalo, Lavra pa mu je povedala, kako sta z materjo živeli do današnjega dne. Cesar se ona ni spominjala, je dodal Jakob s pridržkom, da bo Lucija morda še kaj več vedela.

Grof Egon je ganjen poslušal ter preklinjal svojo naglico in trenutke, ko je zapustil Marijo z Lavro in častiti dom. Družba je potovala do Dubrovnika celih dvajset ur. Čim bliže kraja, tem večje je bilo sladko razburjenje vseh. Na pristani v Gružu je čakala potnikova domača kočija z najetim voznikom. Konji so povzdignili glave, zastrigli z ušesi in zahrzali vesel pozdrav. Bil je zlasti namenjen skrbnemu Jakobu.

Svidenja nesrečnih ljudi, ki so se našli po skoraj dveh desetletjih, ne bomo skušali opisati. Dovolj bo omeniti, da se je v mirni dom na Boninovu naselila rajska sreča...

XII.

Presrečna rodbina Amati se je morala oddolžiti Dori in staremu Piru za vrnjeno srečo. Sklenili so iti v Genovo na obisk. Egon se sploh ni hotel več vrniti v Milan. Saj tam ni imel bližnjih sorodnikov, dom bi ga pa bil spominjal na črne dni, ki jih je s slepo vero v zlobnega Marzucchija sam tako temeljito po-

kvaril. Sklenil je v Genovi kupiti palačo, ki bi jo uživala tudi rodbina Marchesi-Todeschini so znamenje hvalečnosti in za njihovo ljubezno posredovanje.

Da čitatelj, ki nas je do sedaj vztrajno spremljal, ne bi mislil, da je sreča evidenja takoj prve dni skopnela, je treba objaviti v polnem obsegu pismo, ki ga je pisec te povesti dobil od Bruna iz Genove v septembru 1909:

»Današnje pismo Vam bodi dokaz, da Vas nisem pozabil. — Sreča, ki je prišla v našo rodbino, me je navdala s tako voljo do življenja, da Vam ne morem povedati. Oče in mati sta vsak dan mlajša in se obnašata kakor mlada zaročenca. — Sedaj se mudimo v Genovi, da se nekako oddolžimo rodbini Todeschini, ki je naša rešiteljica. Mi smo z njo mnogo let iz Amerike pisмено obveščali in oni so povezali Ameriko in Dubrovnik. — Te dni gremo v Milan obiskat staro mamo Karmelo. Ona ve o vsem. Potem pa grem jaz v Ameriko, da pobrem naše reči in spravim vse v red. Verujte mi, da se mi ne da na to potovanje, ker sem se strašno zaljubil Resničnost! Gospa Dora ima hčerko Klarico in jaz imam Klarico neznanosko rad. Ne bom Vam je opisoval. Saj ne bo Vaša, ampak moja, čim ee bom vrnil. — Jaz, Lavra, mama, oče in vsi Todeschinijevi s tantom Piron vred

smo že sedaj ena sama rodbina. Kapitan Piro je sploh številka zase. Kolikokrat se zavoljo njega od srca nasmejemo. — To Vam na kratko sporočam in Vas vdano pozdravljam...«

Bruno je bil mož-beseda: Konec lepega majnika 1910 je dobil pisec iz Genove tiskano obvestilo, da eta se vzela grof Bruno Amati in gospodična Klarica Todeschini.

K o n e c.

TEL KINO »UNION« 12-17
Moderna zakonska anekdota
»TEBI NA LJUBO«
Winnie Markus in Ilus Holt
Predstave ob 16 in 18.

TEL KINO »MATICA« 12-41
Pikantna zakonska komedija
»KONCERT«
Harry Liedke, Käthe Haack, Gustav Fröhlich
Predstave ob 16 in 18.

TEL KINO »SLOGA« 12-40
Krasen film iz dijaških let — njih zabave in skušnje
»MLADA SRCA«
Harald Holtberg, Ingrid Lutz, Liska Mailbran.
Predstave ob 16 in 18.

Vstopnice za predstavo ob 18 na dan svetega Stefana, ki je zaradi alarma odpadla, veljajo za redno predstavo danes v četrtek ob 18!

Leto 1944 – domobranksko leto

V tretjem letu komunistične revolucije so domobranci strli moč komunističnih zločincev

Upravičeno lahko imenujemo leto, ki sedaj odhaja v preteklost, domobranksko leto; kajti v tem letu so vse, kar je bilo za narod najbolj pomembnega, izvršili prav domobranci. Slovenski domobranci je v letu, ki sedaj zahaja, izpolnil svojo nalogo, ki mu jo je zaupal slovenski narod; s svojimi prsmi je branil komunističnim zločincem vstop v mirna slovenska naselja, s prezirom smrti jih je preganjal daleč v dolenske gozdove in osvojeval brezbožnega jarma številne sloven-

ake vasi. Težka je bila ta borba, ki ni prenehala niti en dan v letu, a slovenski domobranci so radi prenesli vse žrtve, samo da obranijo svoje matere in sestre. Leto 1944 je bilo domobranksko leto. Prav je, da ga sedaj na koncu v tej luči pregledamo in ga takega predstavimo v zgodovino slovenskega naroda. Na kratko pregledamo vse glavne borbe, ki so jih domobranci morali biti z največjim sovražnikom našega naroda — brezbožnim komunizmom.

Ker ni šlo z orožjem, so poskušali z zvijačo

Leto 1944 je bilo za nas odločilno. Res je, da se je dejansko odločila smer razvoja že v jesenskih dneh 1943, ko se je dokončno ločila večina slovenskega naroda od poti, ki jo je hodilo nekaj komunističnih izgublencev, vendar so se v letošnjem letu izvršile za bodočnost tako pomembne odločitve, da smemo letošnje leto označiti kot čas doslej največjega vzpona protikomunističnih sil in dekadanice komunističnih vrst.

1. januar 1944 je našel KPS v delu in zmogovitosti zavesti, da je prišel čas, ko more odkrito stopiti na plan in dati svojemu delu ne samo pečat političnega gibanja, temveč tudi pečat državniškega dela. Komunisti imenujejo to dobo sedmo dobo razvoja OF. Priznati je treba dejansko porast OF v tem času, dasi je na obzorju že razkroj in demoralizacija, oba kot posledica domobrankskih udarcev in splošne delavnosti v protikomunistični borbi.

Zaradi preglednosti bomo komunistično protinarodno delovanje razdelili v tri dobe, od katerih vsako začenja dogodek, ki ga komunisti izrabijo v svoji agitaciji, obenem pa pomeni nov poskusni korak k boljševidnosti naše zemlje.

Domobranci so dalo duška svoji borbenosti že takoj prve dni tega leta. Vse pozitivne sile naroda so se vključile vanj. Dan za dnem se je stopnjevala protikomunistična zavest. Ker je ljudstvo samo spoznalo prave cilje OF, se je spontano stavilo na razpolago za borbo proti komunizmu. Protikomunistična ideja je šla vedno globlje in vedno širje. Videti je bilo, da bo nujna časa sama odločila dobro od slabega. Kdor je hotel obstati ob strani, je bil nujno prisiljen, da se pridruži enemu ali drugemu toku.

OF se sprva ni zavedala velikega pomena ustanovitve domobranstva. Celo partija sama je živela v prepričanju, da je nastopila zadnja faza prevzema oblasti, ker je na vidu skorajšen konec vojne, OF pa je tudi dovolj močno zasidrana med ljudstvom. Vse delo komunizma na slovenskih tleh bi se v letošnjem letu moralo vršiti v okviru določil AVNOJ-a, ki se je lani v novembru proglasil za suvereno oblast, je podstavil kralja in se proglasil za edino vlado na teritoriju bivše Jugoslavije. Komunisti bi morali sklepe tega AVNOJ-a izvršiti, vendar razmere v januarju še vedno niso bile komunizmom toliko naklonjene, da bi brez škode mogli med svojimi pristaji razložiti pravi pomen AVNOJ-a, ki je: boljševidnost Balkana in vključno tudi slovenske zemlje. V januarju so komunisti začeli previdno in postopoma razlagati pravi načrt internacinalne.

Končno se je v dne 19. in 20. februarja ustanovil SNOS (Slov. nar. osvobodilni svet), nekaj komunistični parlament. To je prvi korak na poti k boljševidnosti. Partija je nastopila javno in je v soglasju z AVNOJ-em izvedla njegove sklepe. SNOS je razglasil, da podstavlja kralja, da ustanavlja »Komisijo za ugotavljanje zločincev in »Versko komisijo«, ki je odvisna od SNOS-a. Ustanovitev prve komisije naj bi poudarila, da ustanovitev »Verske komisije« ne pomeni odklona od komunistične linije, temveč le novo taktiko. Posebno pozornost je vzbudila ukinitve VOS-a, te zloglasne zločinske organizacije, podrejene naravnost partiji. Sele po daljšem času so objavili, da na njeno mesto stopa VDV (Vojska državne varnosti). Presledek med ustanovitvijo in objavo, da VDV obstoji, so izrabili v agitacijske namene, češ, klanja ne bo več. VDV je slovenska komunistična GPU. Poleg VDV so komunisti organizirali NZ (Nar. zaščito) kot kriminalno policijo. SNOS je dalje razpisal davke. Seveda pa ljudje niso še pozabili, da so jih komunisti prej lovili prav na limanice, da so dav-

ki najhujše izkoriščanje. Iz tega razloga, zaradi agitacijskih namenov in zaradi prepričljivosti svoje moči, so komunisti po večjih presledkih objavljali te svoje določbe.

SNOS je tudi razpisal volitve v krajevne odbore, ki naj bi se opravile od 25. marca do 30. aprila. Pa še neko drugo zanimivost je nakazal SNOS. Kidrič je namreč napovedal ustanovitev NKOS-a (Nacionalni komitet osvoboditve Slovenije). Izjavil je, da bo kmalu prišel čas, ko bo ta »vlada« prevzela izvršilno funkcijo komunistične oblasti. Priznal pa je, da niti NKOS, ki velja za vrhovno »vlado« nad podobnimi tvori na slovenskem delu Balkana, ni priznan v tujini, poleg tega je pa treba še »počakati na razvoj množičnega poleta« komunističnih tolpe. Vendar je eden od vzrokov, da ta NKOS še danes ni nastopil, dasi je bil v februarju napovedan že za bližnjo bodočnost, ker OF še ni zrela, oziroma dovolj komunistično nastrojena. Čim bi nastopil NKOS, bi se OF in IOOF morala umakniti, ker bi končno stopil komunizem na plan.

Dejstvo, da so komunisti pripisovali ustanovitvi SNOS-a toliko pomena in ker je bil ta dogodek v začetku leta, kaže, da bi moralo vse delo OF v letošnjem letu potekati v razvoju od SNOS-a do prevzema oblasti.

Slovenski narod v domobrankskem bloku

Toda domobranci so stopilo polno sveže moči in jeklene volje kot odločujoč čilec in zmešalo komunistom zločinske načrte. Že z ustanovitvijo domobranstva je bila komunizmu prekrizana pot. V domobranci so se znova strnile vse pozitivne sile slovenskega naroda in se še podesetile. Takoj prvi nastopi in uspehi domobrancev so pokazali, da se je komunistično vodstvo učelo. Seveda se takoj prve mesece ni dalo ugotoviti, koliko zmede je povzročilo organiziranje protikomunističnega bloka med komunisti. V Ljubljani sami in po deželi so bile razvojlane vse komunistične mreže, na njih mesto so morali postaviti nove ljudi, ki so spadali v garniture poslednjih nadomestkov, zaradi tega je komunistična organizacija silno pomanjkljiva.

Za domobranci pa se je ustvarilo tudi trdno protikomunistično zaledje. Vse narodne sile so posvečene same veliki nalogi borbe proti komunizmu in obnovi razdejane domovine. Tisk je stopil v ofenzivo, zato je razumljivo, da je Po-verjeništvu IOOF za Dolenjsko 10. februarja letos pod smrtno kaznijo prepovedalo čitati ljubljanske časopise, enako prepoved so doživeli s strani komunistov tudi primorski Slovenci.

Ljubljanska oddajna radio postaja je že jeseni 1943 uvedla v svoj program tedensko dve uri slovenske ljudske oddaje. Tu so bila obdelana vsa vprašanja, ki so pomembna v tej važni odločitvi slovenskega naroda. Tudi mladina je v vseh ljubljanskih šolah z zanimanjem poslušala protikomunistično predavanje. Borbeni duh mladine se je dvigal in prav dijaki so bili med prvimi pripravljeni v domobranci. Tudi delavci so v okviru in pod vodstvom Delavske protikomunistične akcije imeli svoja predavanja. Pol leta za delavci so tudi delodajalci osnovali svojo protikomunistično akcijo. Omeniti moramo še, da je Ljubljana z vsem navdušenjem podpisovala protikomunistično spomenico prav prve dni tega leta. Med nami je bilo toliko energije in požrtvovalne delavnosti, da se nismo menili ne za komunistično taktiko ne delovanje, kajti kdor je pripravljen o svojem delu, se mu ni treba mečiti za laži nasprotnika.

Nobena krinka jim ni nič pomagala

Komunisti so se začeli odklati v ozadje, toda štajerska XIV. divizija je storila nerodnost, ki je ni bilo mogoče zakriti. Izdala je v aprilu letak, naslovljen »Slovenskim proletarcem«. Med drugim pravi: »V trenutku splošne vstaje odločimo krinko, katero smo morali nositi kot potrebno sredstvo, in se priznati za 100% komuniste k našemu voditelju Stalinu.« Štajerska divizija, ki zaradi oddaljenosti od komunističnega centra ni bila dovolj in pravočasno poučena o taktiki, je izdala resnico prezgodaj, ker je nasledila komunističnemu govorjenju o skorajšnji zmagi, s katero je komunistično vodstvo zopet začelo pitati svoje raztepane tolpe.

Kljub temu, da so komunisti že februarja izdali svoj prvi »zadnji« proglas, da so grozili s komisijo za ugotavljanje zločincev in zločincev, da so se začeli poudarjati kot predstavnike »države«, se je borba proti njim vedno ostreje nadaljevala. V aprilu se je sprožil mogočen plaz protikomunističnih zborovanj v Ljubljani in po deželi. Vsa ta zborovanja so bila programska, na njih so padle važne odločitve in določit-

ve smeri slovenske skupnosti brez komunizma in zato proti njemu. Protikomunistična predavanja so zajela tudi profesorje in učitelje. Protikomunistična ideja je postala močan tok, ki je šel v širino in globino. Podeljeval je komuniste že spoznalno kot krvave gospodarje in je na številnih zborovanjih, na katerih je po večini govoril tudi g. prezident sam, odobrilo protikomunistično smer slovenskega naroda. Takih zborovanj je bilo samo v Ljubljani pokrajini nad 25, nekaj zelo značilnih in lepo uspešnih pa je bilo na Primorskem.

Sredi spomladi se je komunistična revolucija znašla v defenzivi. Partija se je umaknila, ne da bi mogla izvršiti sklepe SNOS-a. Pri nas so komunistične tolpe doživljale poraze in izgubljale kos za kosom »osvojenega« ozemlja. Prva »totalna« mobilizacija ni uspela.

Zaradi vseh teh neuspehov je komunistična agitacija postala že močno nervozna in ji je zelo prav prišel dogovor Tito-Subašić. Ta propagandni »lagert« so začeli navijati zato, da bi zakrili občutne izgube. Ni jih motilo, ker so kralja že

»odstavili«, so začeli uvajati komunistično diktaturo kot novo obliko vladavine, ne bi sedaj odpravili komunističnega vojaškega pozdrava in da ne bi podpisali izjave, češ da ni umestno gnati na ostrino vprašanja bodoče ureditve Balkana. Glavno je bilo to, da so imeli zopet nekaj snovi za agitacijo. Nastopila je druga doba v delovanju OF v tem letu. Ima pa nekaj značilnosti, ki jih kot najvažnejše naloge OF našteje brošura »Navodila št. 4«, ki je izšla v začetku druge polovice tega leta. Te naloge so: 1. splošna mobilizacija, 2. razkroj domobranstva, 3. boj skrivno, 4. utrjevanje enotnosti OF.

Partija je morala zaradi domobranstva in njegove udarnosti spremeniti načrt. Čas za organizacijo oblasti se zdlel ni bil primeren in je bil prvi korak prezgodaj storjen in seveda s škodo.

Vojaške izgube komunističnih tolpe so občutne. Splošna mobilizacija vseh za orožje sposobnih narodnih sil v NOV je postala potemtakem naša oseredna naloga, ki so ji podrejene vse druge, tudi politične in organizacijske naloge, piše Kidrič v Ljudski pravici 80. julija in prizna razkroj komunističnih vrst. To je bila že druga »splošna« mobilizacija, vendar se je zgodilo, da komunistična »propaganda« v najodločilnejšem trenutku ni bila koe svoji nalogi, kakor se je že vnaprej bal pisec »Navodil« in niso mobilizirali niti »do zadnjega moža, ne v vseh pokrajinah, niti ne doma, kakor se je glasila parola tistih dni.

»Zadnji« Titovi pozivi domobrancem

Dne 30. julija je IOOF izdal izjavo, da daje domobrancem poslednjo možnost rešitve le »takojšen prestop«, pa tudi za

vse »čakalce« je edino ta izhod rešitve še odprt, kajti »OF... nima navade šariti niti s praznimi obljubami niti s napovedmi. Kar je obljubila in napovedala, se je doslej tudi izpolnilo.«

Komunisti so v strahu hoteli v domobrankskih udarnih bataljonih videti novo taktiko borbe proti njim. Zato so komunisti takoj nastopili s taktiko razkroja med domobranci. Upali so na uspeh. To je bil njihov edini odgovor na težke udarce domobrankskih bojnih skupin. Od julija dalje je ves komunistični tisk zaposlen s poudarjanjem razkroja. Ljudska pravica, Slovenski poročevalci, Kidrič in Baebler ter celo Kardelj so kar tekmovali, kdo bo dal več navodil za razkroj. Fajfar je pisal »Pisma domobrancem« in pravi: »Pri razkrajanju domobrancev se moramo posluževati vseh sredstev in zvez. — Predvsem dopovedimo domobrancem, da se z njihovim odločitvijo mudi, hudo mudi.« Kidrič: »Trebja je jasno povedati, da je zadnji trenutek res prišel.« Vida Tomšičeva 13. avg. v Ljudski pravici: »Razkroj domobranstva, to se pravi storiti vse, da del sovražnikov zapusti svoje vrste in drugi del popolnoma razkrinkati na njihovih pozicijah.« Razkroj domobrancev naj bi torej rešil komuniste.

Višek te kampanje je bil dosežen, ko je Tito 30. avgusta nastavljal 15. september kot novi »zadnji rok za vstop domobrancev v NOV. Komunisti so hitro pridružili v svoje delo še mobilizacijsko kampanjo, ki bi trajala od 20. avgusta do 20. oktobra. Toda vse je bilo zaman. Domobranci udarni bataljoni so ravno tiste dni želi največje uspehe, protikomunistična zborovanja so se nadaljevala, v vse kraje se je z domobranci vred vrnilo redno življenje in delo. Domobrankskih dezertirjev ni bilo. »Navodilo št. 4« na str. 12 namreč priporoča tole: »Domobranci dezertirji naj podajo pisмено izjavo, v ka-

teri eporočajo, kdaj, od kod in zakaj so dezertirali od domobrancev. Ustrezne izjave naj se razmnože in pošljejo domobrankskim družinam in postojankam in če je le mogoče v obliki osebnih pism vsem njegovim znancom.« Ali je kdo mogel brati kaj podobnega? Nihče.

Razkroj je zajel komunistične vrste prav v času, ko se je fronta približevala tudi naši domovini. Komunisti so ta trenutek hoteli dočakati v polni moči, pa se jim je zgodilo obratno. Zato so začeli utrjevati enotnost v OF, ali drugače povedano — prevzemati vsa odgovorna mesta v komunističnih tolpah in v OF. Najprej so v IOOF potisnili še nekaj komunistov, kmalu nato je postal Kidrič politični komisar glavnega štaba. Tako ima komunist Kidrič v svojih rokah združene vse glavne funkcije OF: je komisar glavnega štaba, sekretar IOOF in predsednik SNOS-a. Ta mož bi moral zadržati razkroj med tolpmi, obenem pa mora biti porok, da bo revolucija prinesla korist edino komunistu.

Kljub vsemu se razkroj med komunisti nadaljuje. Prav zadnje tedne so odpovedali celo terenski odbori in so se začeli prijavljati. Doživeli pa smo še dve presenečenju. Tito je zopet proglasil nov, in sicer že tretji »zadnji« poziv vsem »zapeljanim«, tokrat pod videzom amnestije. Obenem pa so komunisti proglasili »zadnji« totalno mobilizacijo, od katere niso izvzeti niti terenski komunistični delavci. Ljudje so se pred mobilizacijo umaknili v varstvo domobrankskih postojank. Nekateri predeli Suhe krajine so popolnoma prazni, ker je vse zbežalo pred komunističnim terorjem.

Takšno je bilo delovanje komunistične OF v tem letu. Ob koncu leta stoji ob svojih izgubah, ki jih ni mogoče preprečiti niti zvita taktika, niti najhujši teror.

Dokler gruda ni oteta — v boj, v boj!

Vso borbo domobrancev proti brezbožnim komunističnim tolпам lahko razdelimo v pet razdobij:

1. Doba zimskih mesecev od januarja do sredne marca, ko so se domobranci utrjevali na novih postojankah v okolici Novega mesta in Ljubljane, komunisti pa se zaradi decembrskih porazov pri Kočevju in zaradi zime niso upali veliko napadati.

2. Doba prvih pomladanskih mesecev od sredne marca do 20. aprila, ko so komunistične tolpe povsod poskušale vdreti v domobranske postojanke, pa so jih domobranci povsod strli.

3. Doba splošne domobranske ofenzive proti komunističnim tolпам od konca aprila do sredne avgusta.

4. Doba velikih domobrankskih uspehov zaradi nove taktike skupnega delovanja vseh domobrankskih bojnih skupin od sredne avgusta naprej.

5. Doba domobranskega poleta po vsem Slovenskem od novembra naprej. V tej dobi se je domobrankska misel razširila tudi na druge dele Slovenije. Na Gorenjskem je bilo tudi ustanovljeno domobranci, na Primorskem pa so Narodnim Stražarjem v boju proti komunizmu stopili ob stran močni bratski protikomunistični oddelki.

V prvih tednih 1944 je bil položaj domobrancev v boju s komunističnimi tolpmi zelo težaven. Domobranci so imeli svoje postojanke le v okolici Novega mesta in Ljubljane ter ob notranjski progi do Rakeke. Kakor otok na samem je stala močna domobrankska postojanka v Kočevju. Mnogi drugi slovenski krajevi pa je morala še vedno trpeti v komunističnem suženstvu. Domobranske čete jim še niso mogle prihiteti na pomoč, ker so se še vadile v moderni borbi.

Zelo pa se je položaj na protikomunističnem bojišču spremenil v dneh okrog 18. marca, ki so ag vodje komunističnih tolpe proglasili za začetek »splošne komunistične ofenzive«. Komunisti so mislili, da bodo mlade domobranske čete že v prvih spopadih z lahkoto premagali. Kakšne prevare! Povsod pa so nasprotno komunisti doživeli zelo hude poraze. Za uvod v te komunistične poraze moremo šteti znano uničenje IV. bataljona komunistične Cankarjeve brigade na Javorovici, kjer je 16. marca skoraj na enem samem mestu obležalo 132 komunistov. Dva dni nato je moralo okrog 100 komunistov plačati s smrtjo drzen napad na Trško goro.

Domobranci pa so takoj po zlomu komunističnih poskusov stopili v napad. 23. marca je novomeška udarna skupina vdrla v Trebnje, ki so ga komunisti imeli za svojo trdnjavo. Pet dni nato je ista skupina z dveh strani vdrla proti Kočevju in očistila teren do Mraševca, Straže, Soteske in Toplice.

V prvih dneh aprila so komunisti poskušali z napadi v bližini Ljubljane. Napadali so posadko v Črni vasi, pa so jih domobranci pregnali.

Sredi aprila so domobranci iz Velikih Lašč napravili močan sunek proti Sv. Gregorju, ki so ga imeli komunisti za izhodišče svojih roparskih pohodov. Domobranci so v jutranjem svitu tolovaje presenetili in jih 40 uničili. Zaplenili so zastavo komunistične Levstikove brigade.

Po prisegi v nove boje

20. april je v boju domobrancev važen mejnik. Ta dan so domobranci prisegli Bogu, da so za ta boj proti zločinskemu komunizmu pripravljeni boriti se ob nemškem vojakcu za lepšo narodno bodočnost in žrtvati tudi svoje življenje.

Kako važen je bil ta mejnik, moremo spoznati šele danes, ko gledamo pred seboj vse domobranske boje. Od tistih dni domobranci več ne pozna umika, od tistih dni poznajo naše čete le eno v boju — zmago. Teden dni po prisegi so domobranske čete končale z vojaškimi vajami.

Ustanovljene so bile nove postojanke. Komunisti so se v začetku krepko upirali, nič jim ni pomagalo. Domobranci so se počasi a smotrno premikale čete v ozemlje, ki so ga streljale komunistične tolpe. V tistih bojih sta padla stotnika Cerkevnik in Harbič. Nekaj dni pred njuno smrtjo je odšla iz Ljubljane v boje prva domobrankska bojna skupina majorja Križa in v enem pohodu napravila pot od Velikih Lašč mimo Ambrusa, Mirne, Mokronoga do Krškega.

V tednu od 18. do 26. aprila so domobranci ustanovili postojanko v Rib-

nici. Komunistične tolpe so hudo napadale, a bile so poražene; v bojih je padlo okrog 150 komunistov.

20. aprila so novomeški domobranci imeli hude boje s komunisti v okolici Mirne peči, kjer je padlo okrog 120 tolovajev, in pri Trebnjem, kjer so imeli komunisti okrog 200 mrtvih.

V juniju je izdal Tito, ki nikakor ni bil zadovoljen z neprestanimi komunističnimi porazi, ukaz za splošno komunistično ofenzivo. Uspeh ofenzive je bil, da so tolovaji doživljali še večje poraze. Takrat so bile na svojih postojankah že domobranske bojne skupine majorja Križa in stotnikov Stamenkovića in Meničanina. V juniju pa je bila ustanovljena še četrta domobrankska udarna skupina pod vodstvom Vuka Rupnika.

V boju proti komunizmu se je pričela nova doba. Od tedaj domobranci več ne poznajo umika. Posamezne bojne skupine so hodile neprestano na dolge pohode. Suha Krajina je postala grob za komunistične tolovaje.

20. julija je bilo za izredno junštvo v bojih odlikovanih nad 140 Meničaninov borcev. 11. in 16. avgusta je Rupnikova bojna skupina na bloški planoti dvakrat premagala komunistične tolpe.

Nova taktika — začetek velikih zmag

13. avgust pa je začetek najuspešnejših domobrankskih bojev. Tistega dne so prvič domobranske bojne skupine skupno napadale komunistične tolpe Dakijeve tolovajske divizije, ko je hotela uničiti šmarski predor. Pod enotnim vodstvom so bojne skupine tako premagale tolovaje, da so v popolnem neredu bežali na vse strani. Takrat je padlo okrog 150 komunistov, Daki pa je komaj ušel.

Komunisti so hoteli odvrniti pozornost od tega velikega poraza s tem, da so 27. avgusta zločinski pripravili v Stični peklenjski stroj, ki bi naj ubil majorja Križa. Ta zločin je zahteval smrt sedmih domobrancev in ene deklice.

Domobranci pa so s podvojenjo silo skoraj vsak dan čistili ozemlje Suhe Krajine in Cateže. Težko je ugotoviti, koliko zmagovitih bojev so imele domobranske bojne skupine. Omenimo naj, da je vsaka bojna skupina imela vsak teden vsaj dva pohoda, ki sta bila vedno kronana z uspehi.

Omenimo naj 15. september, ki so ga komunisti postavili domobrancem za rok predaje. Ni to datum kakšnega domobranskega razkroja, saj se domobranci za Titov »zadnji« poziv še zmenili niso, omenjamo ga marveč kot velik poraz komunistične agitacije, ki je mislila, da bo mogla na ta način uničiti udarnost domobrancev.

Omembe vreden je 9. september, ko so vse domobranske bojne skupine vdrlje v Loško dolino in si priborile veliko zmago. Po tej zmagi so domobranci bili v tej dolini še trikrat in že je zadostovalo, da si komunisti ne upajo več ostati v njej.

26. septembra so domobranske bojne skupine strahovito porazile XVIII. komunistično divizijo. Na Bloški planoti je tedaj padlo 253 komunistov, Pero Popivoda in Daki pa sta komaj zbežala.

Ker je komunističnim zločincem zmanjkalo mobilizirancev, so jih morali prignati s Stajerskega. V sredi oktobra so prišle s Stajerskega tri ko-

munistične brigade. Domobranske bojne skupine so jih takoj napadle in si priborile svojo največjo zmago v letu 1944. V bojih je padlo okrog 720 komunističnih tolovajev. Takrat je bila vsa Dolenjska v boju proti komunistom.

Po tem velikem porazu so komunistične tolpe še enkrat poskušale svojo srečo in napadle St. Vid. Napad jih je stal 90 mrtvih.

V novembru pa je polet domobranske udarnosti še napredoval. Srednjo meseca je bila ustanovljena nova, pet domobrankska bojna skupina v Velikih Laščah. V istih dneh so domobranske bojne skupine vdrlje v Belo Krajino in uničile ogromno množino komunističnega orožja in streliva. To zmago lahko štejemo med največje domobranske uspehe v letošnjem letu.

Da bi komunisti prikrili svoj poraz, so nekaj dni nato napadli Kočevje. V trodnevni bojih pa so komunisti še bolj pokazali svoj razkroj: bili so poraženi, izgubili pa so nad 150 tolovajev.

V novembru pa so protikomunistični borci doživeli še nove uspehe. Na Gorenjskem je bilo uradno ustanovljeno domobranci in se v enem mesecu razširilo na 22 postojank. Na Primorskem so Narodni Stražarji ustanovili udarne skupine, v boj pa so stopili nove moči prostovoljnih protikomunističnih oddelkov. Uspeh tega ojačanja se je pokazal v decembru, ko so protikomunistični oddelki očistili Vipavsko dolino.

Tudi na Dolenjskem je bilo v decembru kronano vse delo domobrancev: zaradi domobrankskih uspehov je znova stekla železnica do Kočevja, zaradi ustanovitve mnogih postojank o glavni dolenjski cesti pa se je odprla direktna zveza z Novim mestom.

To so uspehi domobrankskega orožja v letu 1944. Veliki so ti uspehi in bo dober temelj za nove velike uspehe v boju proti komunizmu v novem letu 1945.